

Nota van B&W

Portefeuille C. van Velzen
Auteur A.F. Skolnik - Kooiman
Telefoon 5115301
E-mail: a.skolnik@haarlem.nl
MO/SBH Reg.nr. SBH/2007/02
Te kopiëren: A, B, C
B & W-vergadering van 29 mei 2007

Onderwerp

Principebesluit verzelfstandiging Stadsbibliotheek Haarlem

Bestuurlijke context

De gemeente Haarlem wil toe naar een kleinere, flexibele organisatie en die zich richt op de regierol bij uitvoerende taken. Tevens wil de gemeente meer bestuurlijke vrijheid voor de te verzelfstandigen onderdelen, zodat deze meer mogelijkheden hebben om bedrijfsmatiger en klantgerichter te werken. In het Plan van Aanpak "Verzelfstandigingonderzoeken Haarlem 2005" is de aanzet gegeven om de mogelijkheden van verzelfstandigen voor tien gemeentelijke onderdelen nader te onderzoeken (B&W nota CS/BGS/2005/05). De Stadsbibliotheek Haarlem is één van de onderdelen die in dit plan is opgenomen in de lijst van extern te verzelfstandigen onderdelen.

In vervolg op het Plan van Aanpak is het zogenoemde stramien ingevuld. Hierin wordt aan de hand van vijf dimensies (marktpositie, marktontwikkeling, financiën, personeel & organisatie en bestuurlijke invloed) een beeld gegeven van de mogelijkheid, wenselijkheid en zinvolheid van de verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek.

De gemeenten Haarlem en Heemstede zijn eind 2006 een intentieovereenkomst aangegaan, waarin zij zich uitspreken over een nader onderzoek naar de mogelijkheden tot verzelfstandiging en fusie van de Stadsbibliotheek Haarlem en de gemeentebibliotheek Heemstede. Vanaf 1 januari 2007 voert de Stadsbibliotheek op basis van een dienstverleningsovereenkomst de bedrijfsvoering van de Bibliotheek Heemstede uit.

De nieuwe zelfstandige basisbibliotheek is als onafhankelijke organisatie beter in staat om in het sterk veranderende informatietijdperk uitvoering te geven aan de noodzakelijke vernieuwing van de bibliotheekvoorziening in Haarlem en Heemstede. De verzelfstandiging dient zowel voor de gemeente als voor de Stadsbibliotheek meer een strategisch dan een financieel doel.

Raadsparagraaf:

Het college legt het principebesluit aan de raad voor op grond van de eerder afgesproken procedure over de verzelfstandigingen.

B&W-besluit:

1. Het college stelt de raad voor in te stemmen met het principebesluit tot verzelfstandiging van het onderdeel Stadsbibliotheek Haarlem.
2. De frictie-/desintegratiekosten voor de Stadsbibliotheek van het besluit bedragen € 266.000 en komen ten laste van de gemeentelijke bestemmingsreserve verzelfstandigingen.
3. De betrokkenen ontvangen daags na besluitvorming informatie over dit besluit; de media krijgen een persbericht
4. Het raadsstuk wordt voorgelegd aan de gemeenteraad, nadat de commissie Bestuur hierover een advies heeft uitgebracht.

Titel: Stramien Principebesluit verzelfstandiging
Versie: Stadsbibliotheek Haarlem
Datum: 23-05-2007

Bijlage A.

Stramien Principebesluit verzelfstandiging

Stadsbibliotheek Haarlem

Colofon

Bestandsnaam : Stramien Principebesluit SBH
Titel : Stramien Principebesluit verzelfstandiging Stadsbibliotheek Haarlem
Auteur : Ariette Skolnik; directeur Stadsbibliotheek
Auteur opmaak format : Wouter Stigter
Datum : 23 mei 2007
Status : definitief concept

Titel: Stramien Principebesluit verzelfstandiging
Versie: Stadsbibliotheek Haarlem
Datum: 23-05-2007

Inhoud

Inleiding en leeswijzer.....	3
Samenvatting en conclusie.....	4
Beschrijving Stadsbibliotheek Haarlem.....	8
Dimensie I: Marktpositie.....	13
Dimensie II: Marktontwikkelingen.....	17
Dimensie III: Financiën.....	21
Dimensie IV: Personeel en organisatie.....	24
Dimensie V: Bestuurlijke invloed.....	26
Aanvullende informatie.....	28

Inleiding

De verzelfstandigingen zijn voortgekomen uit de taken- en doelmatigheidsdiscussie, waar een van de onderdelen de vraag was “Wat voor gemeente willen we zijn?”. In enkele stappen is gekomen tot een lijst van tien taken waarvan wordt onderzocht of externe verzelfstandiging mogelijk en wenselijk is. Het doel hiervan is te komen tot een gemeentelijke organisatie die kleiner en flexibeler is en zich richt op sturing en regie en minder op het zelf uitvoeren van taken. Zowel bestuurlijk als ambtelijk biedt de mogelijkheid ons te richten op dingen die we moeten of willen doen én om die zo goed mogelijk te doen. Van de volgende tien onderdelen worden de mogelijkheden voor externe verzelfstandiging onderzocht: Belastingen, Aannemerij, Onderhoud bestrating en groen, Stadsbibliotheek, Frans Hals Museum, Parkeerbeheer, Begraafplaatsen, Natuur- en Milieueducatie, Sport & Recreatie en het Onderwijs Service Kantoor.

De besluitvorming over de externe verzelfstandigingen verloopt in twee stappen. In de eerste stap onderzoeken we per te verzelfstandigen onderdeel of het mogelijk, wenselijk en zinvol is om over te gaan tot het voorbereiden van de verzelfstandiging. Deze stap sluit af met een principebesluit, waarin op basis van het zogenoemde stramien conclusies worden getrokken.

Leeswijzer

Het stramien heeft vijf onderdelen: markpositie, marktontwikkelingen, financiën, personeel & organisatie en bestuurlijke invloed. Per onderdeel is de score van het te verzelfstandigen onderdeel bepaald en zo mogelijk vergeleken met de score van vergelijkbare onderdelen (bedrijven) in de markt of bij andere gemeenten. Het verschil is een maat voor de afstand tot de markt voor het te verzelfstandigen onderdeel en bepaalt mede de kansrijkheid van de verzelfstandiging. Met deze methodiek ontstaat een geobjectiveerd beeld van het te verzelfstandigen onderdeel, zoveel mogelijk gebaseerd op verifieerbare gegevens. Naast deze vijf onderdelen is er een onderdeel aanvullende informatie, waarin zaken aan de orde komen die relevant zijn voor het opstellen van een goed principebesluit, maar die niet past binnen de vijf genoemde onderdelen.

Er is gestreefd naar een zo volledig mogelijke invulling van het stramien, maar sommige gegevens blijken niet voorhanden te zijn. Ons inziens leidt dit niet tot een vermindering van de waarde van het instrument en evenmin tot een minder goede basis om het principebesluit op te baseren.

Samenvatting en conclusie verzelfstandiging Stadsbibliotheek Haarlem

De verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek kan nagenoeg budgettair neutraal. De eenmalige kosten zijn begroot op € 266.000. De verzelfstandiging van de bibliotheek is wenselijk om de bibliotheek in staat te stellen om slagvaardig en zakelijk uitvoering te kunnen geven aan de noodzakelijke vernieuwing van de bibliotheekvoorziening in Haarlem en Heemstede. De verzelfstandiging dient zowel voor de bibliotheek als voor de gemeente meer een strategisch dan een financieel belang.

Inleiding

De verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek Haarlem is een breuk met een ruim vierhonderdjarige traditie: een stadsbestuur dat een directe eigen verantwoordelijkheid voor haar bibliotheek neemt. Dit werd in 1921 nog eens bevestigd toen de “openbare leeszaal” functie op nadrukkelijke wens van de gemeenteraad opgedragen werd aan de gemeentelijke dienst “de Stadsbibliotheek”. Zo wilde de raad uitdrukking geven aan haar gevoelens van verantwoordelijkheid voor deze, voor de Haarlemse samenleving zo belangrijke, voorziening.

De maatschappelijke waarde van de Stadsbibliotheek is ten opzichte van 1921 niet verminderd. Het gebruik van de bibliotheek en de omvang van haar dienstverlening zijn sinds 1921 alleen maar toegenomen. Het doel van haar maatschappelijke functie is op zich niet veranderd: het bieden van een laagdrempelige toegang tot informatie, cultuur en educatie, waarbij kwaliteit en betrouwbaarheid worden gegarandeerd door de onafhankelijkheid en deskundigheid van de bibliotheek.

De omgeving van de bibliotheek is echter wel drastisch veranderd en daarmee ook de invulling van haar maatschappelijke taak. De huidige Stadsbibliotheek is meer en meer het schakelstation tussen informatievraag en –aanbod. Zij is een partner in de informatieketen en is meer dan voorheen gericht op specifieke doelgroepen. Dit vraagt om intensieve vormen van samenwerking met andere organisaties. Daarnaast reikt haar (digitale) scope verder dan de grens van Haarlem. Dit vraagt om een organisatie die slagvaardig, deskundig en flexibel in de wereld staat. De Stadsbibliotheek staat niet alleen in dit proces van “bibliotheekvernieuwing”. Onder regie van de landelijke Stuurgroep Bibliotheekvernieuwing¹ voltrekt dit proces zich in het hele land.

De Stadsbibliotheek is nog één van de weinige gemeentelijke openbare bibliotheken. Openbare bibliotheken met een publieksrechtelijke beheersvorm waren altijd al in de minderheid (ca. 20%). In het kader van het proces van bibliotheekvernieuwing is het percentage nu nog slechts 10%. De andere bibliotheken hebben een stichtingsvorm, een enkele is een vereniging. Een bibliotheek kan dus goed gedijen in een privaatrechtelijke omgeving.

Traditioneel kent elke gemeente zijn eigen autonome bibliotheekvoorziening. De maatschappelijke en technologische ontwikkelingen vragen echter om een vergroting van de schaal waarop de uitvoering van bibliotheekwerk plaatsvindt. Hiervoor worden zogenaamde basisbibliotheken gevormd, met werkgebieden van minimaal 100.000 inwoners. De Stadsbibliotheek treft in dat kader voorbereidingen om met de gemeentelijke Bibliotheek Heemstede een fusie aan te gaan. Dit als vervolg op sinds 1 januari 2007 bestaande samenwerking in de vorm van een dienstverleningsovereenkomst. De mogelijke financiële voordelen van de fusie zijn in de berekeningen in deze notitie meegenomen. Dit stramien geeft dus inzicht in de gevolgen van de verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek én de fusie.

¹ Landelijk wordt dit grootschalige vernieuwingsproces begeleid door de Stuurgroep Bibliotheekvernieuwing. VNG, IPO en OCW hebben hiervoor een convenant afgesloten. Het rijk financiert voor een groot deel de vernieuwingsimpulsen; de provincies hebben een belangrijke rol in de regie van het proces. De Stadsbibliotheek neemt volop deel aan deze projecten, die zowel landelijk als provinciaal geïnitieerd worden.

Financieel voordeel kan een belangrijke drijfveer zijn om een gemeentelijke openbare bibliotheekvoorziening te verzelfstandigen. Uit een verkennend onderzoek naar de financiële consequenties van een verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek in combinatie met de (tevens te verzelfstandigen) Bibliotheek Heemstede, blijkt dat er geen grote bedragen zijn in te boeken. Wel kan de verzelfstandiging voor wat betreft de structurele kosten nagenoeg budgettair neutraal plaatsvinden. De eenmalige kosten, exclusief de opbouw van een bedrijfsreserve bedragen ca. € 266.000 (zie verder § 3 van deze inleiding en hoofdstuk III, Financiën). Vergelijkbare onderzoeken bij andere bibliotheken geven een zelfde beeld.

De grote veranderingen in de samenleving en dus in de omgeving van zowel de gemeente Haarlem als de Stadsbibliotheek vormen de belangrijkste redenen om de Stadsbibliotheek te verzelfstandigen. Deze veranderingen maken het noodzakelijk om de relatie tussen gemeente en Stadsbibliotheek nader tegen het licht te houden.

De gemeente Haarlem transformeert naar een kleinere en flexibele organisatie die zich richt op de regie en de sturing van haar kerntaken. De Stadsbibliotheek moet transformeren naar een slagvaardige, flexibele en deskundige organisatie. Alleen dan is zij in staat om ook in de toekomst haar maatschappelijk taak in opdracht van de gemeente naar behoren uit te voeren. Zij is dan tevens beter in staat om samenwerkingsverbanden of fusies aan te gaan en derde geldstromen te genereren. De relatie opdrachtgever - opdrachtnemer moet duidelijker worden. De Stadsbibliotheek moet eigen keuzen kunnen maken in bedrijfsvoering en toeleveranciers.

Uiteindelijk moet een operatie zoals de verzelfstandiging van een grote culturele en maatschappelijke instelling als de Stadsbibliotheek een meerwaarde opleveren voor de klant: de burger. Een Stadsbibliotheek die op eigen benen staat kan sneller en adequater inspelen op hetgeen in de samenleving nodig is. Zij is beter in staat om maatwerk te leveren voor mensen voor wie evenzogoed het krijgen van informatie belangrijk is, maar niet voldoende in staat zijn om daar op geheel op eigen kracht voor te zorgen.

Conclusies per dimensie

1. De marktpositie

De Stadsbibliotheek is middelgrote stedelijke bibliotheek met een sterke centrumfunctie in de regio. Zij is partner in kennis, informatie en cultuur. Zij is bij uitstek de instelling die verbindingen weet te leggen tussen alle beschikbare vormen van kennis en informatie. De collecties en de diensten worden door de klanten goed gewaardeerd. De bibliotheek heeft oog voor de veranderingen in de samenleving en vult haar maatschappelijke functie op vernieuwende wijze in. Zij volgt daarbij onder andere het gemeentelijke beleid op het gebied van jeugdbeleid, inburgering en WMO. Ze levert een bijdrage aan het culturele beleid specifiek gericht op lezen en literatuur, muziek en film. Kenmerkend is de dienstverlening aan mensen met een achterstand, zoals kinderen met een leesbeperking, laaggeletterden en slechtzienden. Door het aanbod van digitale media en webdiensten trekt zij jongeren en volwassen mannen aan. De markt in de zin van de bibliotheekmarkt is tamelijk stabiel.

Van de commerciële markt ondervindt de bibliotheek concurrentie op het gebied van audiovisuele en digitale media en internetdiensten. Omdat de bibliotheek voor bepaalde publieksgroepen traditioneel een autoriteit is op het gebied van informatieleverantie (een hoog kwaliteitsniveau op inhoud en toegankelijkheid en een onafhankelijk karakter) en in staat is om verschillende vormen van informatie met elkaar te verbinden, kan de bibliotheek deze concurrentie aan. De recente samenwerking van de bibliotheekwereld met organisaties als Google, Amazon en Wikipedia biedt de bibliotheken goede kansen.

2. Marktontwikkelingen

De Stadsbibliotheek bevindt zich in een kansrijke omgeving, mits zij zich richt op doelgroepen, producten en diensten die voortvloeien uit haar maatschappelijke taak en waar zij traditioneel goed in is.

Zij zal de doelgroepen meer moeten opzoeken, bijvoorbeeld door bibliotheek- en informatiepunten in scholen, ziekenhuizen, winkelcentra, wooncentra voor ouderen e.d. Door zich op onderdelen te richten op de nichemarkt (bijvoorbeeld tijdsbeelden in literatuur, film en muziek) kan de bibliotheek een nieuw publiek trekken en haar huidige klanten behouden. Door zich verder te ontwikkelen als partner in de stad kan zij een goede rol spelen in het mede uitvoeren van gemeentelijk beleid. Haar sterke kanten (deskundigheid, onafhankelijkheid, betrouwbare imago, deel uit makend van grote netwerken) kan zij inzetten voor de zakelijke markt, waardoor een derde geldstroom mogelijk wordt. In dit kader valt ook te denken aan het verzorgen van de bibliotheekfunctie van de gemeente en van bibliotheek- en informatiecentra van andere organisaties. Door het goed onder de aandacht van het publiek brengen van nieuwe vormen van informatiedragers en de digitale bibliotheek zullen de klantgroepen “volwassen mannen” en “jongeren” toenemen.

3. Financiën

De verzelfstandigde Stadsbibliotheek Haarlem zal een efficiënte bedrijfsvoering moeten opzetten. Hiervoor is overheveling van financiële en personele middelen van de sectorale overhead voor structurele kosten een cruciale voorwaarde. Uit de sectorale overhead is voor de verzelfstandigde bibliotheekorganisatie een bedrag van € 258.000 nodig. Het hierdoor ontstane verschil van € 223.000 in de structurele kosten op de personele kosten van de overhead blijft achter bij de gemeente. In de toekomst kan weliswaar een besparing optreden maar vanwege de gemeentebrede reorganisatie en daarbinnen de centralisatie van de middelenfuncties kan deze besparing nu niet één op één aan de verzelfstandiging van de bibliotheek worden toegerekend.

Daarnaast neemt de bibliotheek materiele kosten over die nu worden doorbelast, dan wel rechtstreeks door de gemeente worden bekostigd. Het betreft hier kosten voor bedrijfshulpverlening, accountantcontrole, salarisverwerking en personeelsadministratie e.d. De nieuwe organisatie heeft hiervoor een structureel bedrag van € 249.000 nodig. Daarnaast zal zij voor een bedrag van € 74.000 aan nieuwe kosten moeten maken. Er tekent zich bij de materiele kosten een afname af van € 43.000. Mogelijk wordt het voordeel hoger omdat nog niet helemaal duidelijk is uit welke andere gemeentelijke budgetten sommige van deze kosten gedekt worden.

Een financiële verkenning laat zien dat door de verzelfstandiging in combinatie met een fusie met Bibliotheek Heemstede de structurele kosten per saldo zullen afnemen met een bedrag van € 47.000. In het kader van verschuivingen van budgetten binnen cultuur moet de Stadsbibliotheek m.i.v. 2008 een bedrag van € 200.000 zien vrij te maken. De consequenties, die dit voor de verzelfstandigde bibliotheekorganisatie heeft, worden in een definitief voorstel verwerkt. Per saldo tekent zich dan aan gemeentekant een voordeel af van € 247.000.

Daarnaast bedragen de eenmalige kosten maximaal € 266.000. Deze frictiekosten komen ten laste van de gemeentelijke bestemmingsreserve verzelfstandigingen. Dit bedrag is exclusief een bedrijfsreserve. Het is wenselijk toe te werken naar een bedrijfsreserve in de orde van grootte van € 500.000.

In deze verkenning is uitgegaan dat de huidige medewerkers niet overgaan naar een andere CAO en pensioenfonds. Zij kunnen via een B3-stichting in het ABP blijven.

De kosten voor huisvesting moeten nog nader worden vastgesteld en worden budgettair neutraal aan de Stadsbibliotheek doorberekend.

4. Personeel en organisatie

De Stadsbibliotheek is een evenwichtig opgebouwde organisatie. De formatie is toereikend voor de uitvoering van het huidige dienstverleningsaanbod. Het opleidings- en competentieniveau is op dit moment voldoende. In de nabije toekomst zullen opleiding- en competentie-eisen veranderen. Bij de verzelfstandiging moet 4,7 fte naar de Stadsbibliotheek worden overgeheveld t.b.v. taken op het gebied van F&C, P&O en ICT. Mogelijk komt daar nog 1 fte tbv. ICT bij.

Daarnaast zal budget overgeheveld moeten worden om deskundigheid op het gebied van juridische, medische en arbo gerelateerde zaken en schoonmaak te kunnen inkopen. Mocht het beheer van de gebouwen mee overgedragen worden dan zal hiervoor ook formatie en budget voor beschikbaar moeten komen.

Uitgangspunt bij deze verzelfstandiging is dat voor het huidige personeel de gemeentelijke CAO en deelname aan het ABP gehandhaafd blijft. Een overgang naar de CAO Openbare Bibliotheken houdt automatisch een deelname in aan het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken.² De kosten voor een overgang naar de CAO Openbare Bibliotheken inclusief het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken zijn geraamd op € 7.500.000 plus de uittredevergoeding van het ABP. Overleg met het ABP en het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken heeft opgeleverd dat de nieuwe bibliotheekstichting aansluiting kan aanvragen bij het ABP en dat dit geen gevolgen zal hebben voor (pre)pensioenvoorwaarden en –opbouw voor de zittende medewerkers.

5. Bestuurlijke invloed

Zowel de gemeente als de Stadsbibliotheek heeft belang bij een verzelfstandiging van dit gemeentelijk onderdeel.

Rollen en verantwoordelijkheden zullen helder gedefinieerd zijn gebaseerd op de Code Cultural Governance. De gemeente zal zich een goed beeld moeten vormen van de Stadsbibliotheek en haar mogelijkheden. Eerst dan is de gemeente in staat om, in haar rol van opdrachtgever, de bibliotheek in te zetten voor uitvoering van onderdelen van het gemeentebestuur. Op basis van de systematiek van budgetfinanciering dient de Stadsbibliotheek (meerjaren)beleidsplannen en –begrotingen in. Op deze wijze blijft de raad invloed houden op het bibliotheekbeleid en de uitvoering daarvan in bijvoorbeeld openingstijden, tarieven en service voor specifieke doelgroepen.

De Stadsbibliotheek krijgt de gelegenheid om door te ontwikkelen naar een slagvaardiger organisatie. Dit is nodig om de noodzakelijke vernieuwing te kunnen realiseren. Zowel op het terrein van schaalvergroting als door een intensieve samenwerking met andere bibliotheken. Aan deze laatste ontwikkeling ligt de voorbereiding voor een fusie met Heemstede ten grondslag. In de toekomst worden intensieve vormen van samenwerking of fusies met andere bibliotheken niet uitgesloten.

Als verzelfstandigde organisatie is de Stadsbibliotheek beter in staat om daadwerkelijk als een partner in de stad haar werk te kunnen doen: een structurele institutionele dienstverlening aan groepen, instellingen en organisaties. Zij is in een verzelfstandigde situatie beter in staat om een zakelijke dienstverlening op te bouwen en derde geldstromen te genereren.

Mede door deze verzelfstandiging wordt de gemeente in staat gesteld zich te transformeren naar een kleinere en efficiënte organisatie die zich richt op haar kerntaken.

Over het eigendom van de collecties dienen nader afspraken te worden gemaakt, waarbij onderscheid gemaakt moet worden tussen de actuele en de oude kostbare deelcollecties. Voor het beheer van het oude bezit kan wellicht een vorm gekozen worden die deelname van het gemeentebestuur in het bestuur van de beheersorganisatie mogelijk maakt.

² Gebaseerd op de Wet Verplichtstelling bedrijfstakpensioenfondsen (2000) wordt aan werknemers vallend onder de CAO Openbare Bibliotheken deelname aan het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken verplicht gesteld.

Beschrijving **Stadsbibliotheek Haarlem**

Het vertrouwde beeld verandert

Iedereen heeft zijn eigen beeld bij de Stadsbibliotheek, meestal geënt op persoonlijke herinneringen. De vertrouwde omgeving, waar je als kind je boeken ging ruilen en geholpen werd door die mevrouw (al dan niet streng) die alle boeken wist te vinden. Deze vertrouwdheid en een tikkeltje nostalgie maken het moeilijk om de bibliotheek met ander ogen te bekijken. Want de bibliotheek die zich opmaakt voor de bibliotheek van morgen is niet de bibliotheek die we kennen.

De samenleving ontwikkelt zich naar een moderne informatiemaatschappij. De bibliotheek is cruciaal bij het (her)inrichten daarvan. De rijksoverheid stelt hiervoor meer budget beschikbaar uit zorg voor de positie van de bibliotheek in de samenleving. Bibliotheken werken met de drie overheden samen in het proces Bibliotheekvernieuwing.

Veranderende rol van de bibliotheek

Omdat de rol van de bibliotheek niet meer zo vanzelfsprekend is als voorheen, is er ook geen goed beeld over hoeveel middelen de bibliotheek zou moeten beschikken. Het is ook niet altijd duidelijk welke criteria je daarvoor zou moeten hanteren. Want wat verwachten we als gemeente nu eigenlijk van de bibliotheek en welke betekenis kan de bibliotheek voor de lokale samenleving hebben? Een bibliotheek is meer dan een instelling die een collectie boeken beheert, ordent en beschikbaar maakt voor de lezers. Deze activiteiten vormen slechts het gereedschap voor haar werkelijke belang: verbindingen leggen tussen de informatievoorziening en cultuur, educatie, en maatschappelijke doelstellingen. De bibliotheek is de plaats waar ontmoeting, uitwisseling, debat, bezinning en reflectie worden gestimuleerd. Zo staat de nieuwe bibliotheek in het hart van de vitale samenleving. Zij doet dit niet alleen. Slechts door een intensieve en zakelijke samenwerking met andere organisaties is de bibliotheek hiertoe in staat: als partner in de stad.

Een kansrijke toekomst

Meestal denken we bij een bibliotheek nog aan een gebouw, maar de bibliotheek in haar digitale vorm reikt verder. De digitale bibliotheek is 24 uur per dag beschikbaar. Vanuit haar enorme netwerk verkrijgt zij voor de klant zijn eigen collecties boeken, muziek en foto's met verwijzingen en beschrijvende gegevens. Daarnaast kan de klant zo zijn kennis over welzijn, zorg, onderwijs, werk en samenleving aanvullen met nieuwe of andere informatie. De bibliotheek is daarbij het schakelpunt tussen de klant en al die informatieleveranciers die op veel verschillende plaatsen en in veel verschillende vormen te vinden zijn. De samenwerking tussen grote internationale bibliotheeknetwerken³ en organisaties als Google, Amazon en Wikipedia maakt dat de bibliotheken een kansrijke toekomst tegemoet gaan. De Stadsbibliotheek heeft voor het toekomstige beleid een aantal uitgangspunten opgesteld. Zie bijlage 1.

Veranderende rol van de gemeente

De veranderende rol van de bibliotheek vraagt ook om een andere opstelling van de gemeente. De bibliotheek is mede-uitvoerder van gemeentebeleid; de gemeente stelt de opdracht vast en stelt middelen beschikbaar. Het opdrachtgeverschap van de gemeente vraagt om een goed inzicht in de mogelijkheden die de bibliotheek kan bieden.

³ De catalogus van de Stadsbibliotheek is opgenomen in de grote internationale database Open WorldCat. Hierdoor kan men o.a. via Google toegang krijgen tot de Haarlemse digitale catalogus en andere webdiensten.

Kernfuncties

De Richtlijn voor de Basisbibliotheek⁴ noemt vijf kernfuncties die in onderlinge samenhang de kern van een volledige bibliotheek vormen:

- *Kennis en informatie*
- *Ontwikkeling en educatie*
- *Kunst en cultuur*
- *Lezen en literatuur*
- *Ontmoeting en debat*

Deze kernfuncties stellen de bibliotheek in staat om de burger onbelemmerd toegang te bieden tot betrouwbare en onafhankelijke informatie, in welke vorm dan ook, en hen te assisteren en te adviseren bij het zoeken naar informatie. Dit betekent een dynamisch proces van speuren naar informatie, waardoor de vrager snel en efficiënt bij zijn antwoord gebracht wordt.

Niet voor iedereen zijn de bronnen even gemakkelijk toegankelijk. De Stadsbibliotheek spant zich in om mensen met een leesbeperking, met een taalachterstand of “knoppenangst” toch informatieaansluiting te geven. Zij laat kinderen het plezier in lezen en vertellen ontdekken. Bronnen als oude handschriften en boeken vragen om een verantwoord beheer. Toch moet men kennis van de inhoud kunnen nemen. Stap voor stap conserveert en digitaliseert de Stadsbibliotheek de collecties van de Oude Boekerij, waardoor een breder publiek er kennis van kan nemen.

Naast de traditionele gedrukte en de nieuwe digitale toepassingen biedt de bibliotheek de Haarlemmers mondelinge informatie aan. Zij biedt een programma aan van lezingen, workshops, cursussen, debatten enz. over onderwerpen die in de publieke belangstelling staan. Ook hierin heeft de bibliotheek een schakelfunctie tussen de aanbieder en het publiek.

Om het publieksbereik te vergroten benadert de bibliotheek specifieke doelgroepen. Zij doet dit o.a. door met organisaties samen te werken die zich specifiek op deze doelgroepen richten. De Stadsbibliotheek heeft de laatste jaren veel nieuwe activiteiten ontplooid waarmee ze invulling geeft aan deze vorm van cultureel ondernemerschap. In deze samenwerking heeft de bibliotheek een faciliterende rol. Lezen en literatuur, gezondheidszorg, jeugd- en jongeren, cultureel erfgoed en muziek zijn hierbij belangrijke aandachtsgebieden.

Stadsbibliotheek Haarlem investeert

De Stadsbibliotheek Haarlem heeft traditie van ruim 400 jaar. Hiermee is zij één van de oudste bibliotheken in het land. Zij is zich bewust van het belang van een constante aandacht voor de veranderingen in de samenleving. Zij behoort tot de groep Nederlandse bibliotheken die zich actief inzet voor bibliotheekvernieuwing. Bibliotheken moeten daarbij op grote schaal investeren in deskundig personeel, technologie, collecties, huisvesting en kwaliteitsverbetering.

Schaalvergroting

Om deze bibliotheekvernieuwing in Nederland werkelijk tot een succes te maken is onder andere schaalvergroting nodig. Grotere regionale organisaties zijn in staat om op een efficiënte wijze een gelaagde bibliotheekvoorziening te realiseren. De specifieke kenmerken van een woongebied bepalen de omvang, de inhoud en niveau van een bibliotheekvestiging. Maatwerk dus. Een goede samenhang tussen de vestigingen en adequate back office diensten zorgen voor een goede kwaliteit van bibliotheekvoorziening in de hele regio.

De Stadsbibliotheek heeft goede contacten in de regio. Met Heemstede wordt een fusie voorbereid, met Haarlemmermeer hebben de eerste gesprekken plaatsgevonden voor een intensieve samenwerking, met de Bibliotheek Duinrand⁵ worden op incidentele basis projecten uitgevoerd.

⁴ Een basisbibliotheek is een zelfstandige organisatorische eenheid, die is opgenomen in een provinciaal en landelijk netwerk van bibliotheekvoorzieningen. De Richtlijn is opgesteld in nauw overleg tussen VNG en VOB, de brancheorganisatie van openbare bibliotheken.

Inhoudelijke bibliotheekvernieuwing

De Stadsbibliotheek werkt sinds 1998 stap voor stap aan vernieuwing van de dienstverlening. De meeste elementen zijn terug te vinden in het proces van bibliotheekvernieuwing dat in 2000 in het land is geïntroduceerd en waar de drie overheden zich sterk voor maken. Enkele Haarlemse voorbeelden van bibliotheekvernieuwing.

- De Makkelijk Lezen Pleinen. Het betreft hier een combinatie van zorgvuldig geselecteerde en gepresenteerde collecties, deskundig personeel voor advies en informatie, voorlichtingsbijeenkomsten en activiteitenprogramma's voor specifieke doelgroepen. Taal en lezen zijn hierbij belangrijke elementen. Deze dienstverlening is nu in alle vestigingen beschikbaar voor kinderen met een leeshandicap (MLP), Vmbo-leerlingen (4You plein) en mensen die Nederlands als tweede taal leren (NT2). Een aanbod voor laaggeletterden is in ontwikkeling (NT1). Deze pleinen worden ontwikkeld en uitgevoerd in nauwe samenwerking met de doelgroep en de daarbij betrokken organisaties.
- Gezondheidsinformatiepleinen, Buurtservicepunten, Digitale kenniscentra. Deze dienstverlening is geënt op een intensieve samenwerking met instellingen, organisaties en de overheid op het gebied van onderwijs en jeugdbeleid, welzijn en zorg en cultuur in Haarlem en de regio. Doel: de kennis en informatie van de partners bundelen en meer gestructureerd toegankelijk maken (de één loketaanpak en gezamenlijke activiteiten).
- De deelname aan het landelijke netwerk van openbare bibliotheken. Onder regie van de brancheorganisatie de VOB⁶ exploiteren de gezamenlijke bibliotheken de website "bibliotheek.nl".⁷ De infrastructuur, de landelijke informatie en het beheer worden landelijk verzorgd. Lokale bibliotheken voeren op basis van onderlinge werkafspraken het werk achter de "digitale schermen" uit en vullen de databases met lokale informatie. Het landelijke netwerk ondersteunt tevens lokale samenwerkingsinitiatieven. De webdiensten zoals "kiezenvoorjeugd.nl", "gezondheidsinformatieplein" en het "seniorweb" maken gebruik van deze infrastructuur. Informatiemedewerkers van de Stadsbibliotheek zijn ingeschakeld in de afhandeling van vragen die gesteld worden via AI@din, het digitale informatiebureau van www.bibliotheek.nl.
- De uitvoering van de wetenschappelijke steunfunctie (WSF taak. Deze taak wordt provinciaal gesubsidieerd. Haarlem voert deze functie samen met Amsterdam uit voor Noord-Holland. Landelijk en provinciaal is deze functie volop in discussie. In het kader van het proces Bibliotheekvernieuwing wordt bekeken hoe een dergelijke functie in het landelijk bibliotheekstelsel het beste vormgegeven kan worden. Hiervoor is een zogenaamd zwaartepuntenbeleid in ontwikkeling.

Permanent partnership

Belangrijk element in de intermediaire rol van de bibliotheek is dat zij voortdurend in partnership met sociale, culturele en educatieve instellingen en de overheid opereert. Hierdoor is zij steeds minder een aanbodgericht instituut en richt zich steeds meer op het proces van "vraag en antwoord bij elkaar brengen": de schakelfunctie. De digitale ontwikkelingen dragen uiteraard bij in het effectief werken in partnership.

⁵ Bibliotheek Duinrand bestaat uit de bibliotheken van Bennebroek, Bloemendaal, Hillegom en Zandvoort.

⁶ VOB: Vereniging van Openbare Bibliotheken.

⁷ Deze website biedt onder meer nieuws, dossiers, links en online content, ontsloten met een associatieve zoekmachine, die gelijktijdig de verschillende bestanden doorzoekt. Onder de paraplu van bibliotheek.nl, wordt een landelijke virtuele dienstverlening aangeboden. Deze bevat de digitale vraagbaak AI@din, de service Zoek&Boek waarbij klanten rechtstreeks titels uit andere bibliotheken te leen kunnen vragen, de G!ds een database met informatie over gezondheid, zorg, welzijn e.d. op lokaal, provinciaal en landelijk niveau. Schoolbieb.nl tenslotte is een database en digitale service voor leerlingen van alle typen onderwijs.

De Stadsbibliotheek maakt onderdeel uit van het landelijke stelsel van Openbare Bibliotheken. Openbare en wetenschappelijke bibliotheken hebben afspraken gemaakt over de levering van **wetenschappelijke** literatuur via de zogenaamde WSF⁸ bibliotheken. Binnen deze keten van samenwerkende bibliotheken kan op basis van onderlinge afspraken de klant een totaal pakket worden aangeboden.

Bibliotheekvernieuwing en de organisatie

Behalve dat de bibliotheek een inhoudelijke vernieuwingsslag maakt zal ook de organisatie verder moeten professionaliseren. Zo is er sinds enige jaren een structurele aandacht voor kwaliteit die ertoe heeft geleid dat de Stadsbibliotheek gecertificeerd is door het MKB-Certificatie BV en door de Stichting Certificering Openbare Bibliotheken.

De vernieuwing vraagt ook om andere en aanvullende competenties van management en medewerkers. Een adequate scholing van personeel is van groot belang. Nieuwe digitale mogelijkheden, de verandering van aanbodgericht naar vraaggericht denken en handelen, cultureel ondernemerschap en een actievriendelijke klantbenadering zijn hierbij enkele thema's. Zie voor aanvullende informatie bijlage 2.

De klanten

De Stadsbibliotheek is een voorziening voor alle Haarlemmers. De bibliotheek stelt kennis, informatie en culturele uitingen (meest literatuur) beschikbaar en is vrij toegankelijk voor iedereen die de collecties (gedrukt én digitaal) ter plekke wil gebruiken. Om materiaal te kunnen lenen is een bibliotheekpas nodig, waar een contributie voor wordt geheven (basistarief 2007: € 26,60); voor het lenen van muziekcd's en speelfilms op dvd wordt hier bovenop leengeld gevraagd. Ruim 28 % van de Haarlemmers is als lid ingeschreven; naar schatting maken direct en indirect ongeveer 60% van de Haarlemmers gebruik van deze voorziening.

Van de ingeschreven gebruikers (per 31-12-2007: 41.643) is 41% jeugd t/m 17 jaar, 48% 18-64 jaar en 11% 65 jaar en ouder. Van de bezoekers aan de Centrale Bibliotheek is 17% afkomstig uit de regio. Alle vestigingen samen ontvangen ca. 800.000 bezoekers per jaar. Naast het ter plekke lezen, raadplegen en studeren of het uitzoeken van materiaal om te lenen komt een klein deel (6.700) in groepsverband om activiteiten bibliotheeklessen, leesprojecten, lezingen of cursussen.

Hiervan komen 6.700 bezoekers voor in groepsverband naar de bibliotheek voor lezingen, workshops, bibliotheeklessen (leerlingen en inburgeraars) e.d. De digitale bibliotheek (diensten via de website) ontvangt op jaarbasis 280.000 klanten. Jaarlijks worden er 1,3 miljoen boeken en andere materialen uitgeleend. In de bibliotheken worden per jaar 260.000 maal digitale bestanden geraadpleegd.

De Stadsbibliotheek kent specifieke doelgroepen, waarbij zoveel mogelijk ook de directe omgeving van de doelgroep wordt betrokken. Zo richt het Makkelijk Lezen Plein voor kinderen met een leeshandicap zich ook op de ouders en de leerkrachten. De dienstverlening in Bibliotheek Oost voor ouderen richt zich ook op hun volwassen kinderen, die informatie wensen over zorg en huisvesting van hun ouders.

De digitale ontwikkeling van de informatie en het aanbod in multimediale vorm laat een stijgende belangstelling zien bij jongeren en volwassen mannen.

Een stijging is tevens waar te nemen bij het aantal leden in de leeftijdsgroepen 0-11 jaar en 16-17 jaar. Voor een overzicht van de klantgroepen zie bijlage 4.

Effecten bibliotheekvernieuwing

De Stadsbibliotheek heeft vanaf 1998 veel geïnvesteerd in verbetering en vernieuwing van de dienstverlening. De laatste jaren, met name in 2005 en 2006 zijn de resultaten goed merkbaar. Er is een stijgende tendens in de deelname aan lezingen, workshops, leesbevorderingprogramma's, het gebruik van digitale informatie, het aantal uitleningen van jeugdboeken en van informatieve en studieboeken, het aantal jeugd- en jongerenleden.

⁸ WSF staat voor wetenschappelijke steunfunctie. Deze in de jaren '70 opgerichte functie voorziet in een ondersteuning van openbare bibliotheken op het gebied van literatuur en informatie op HBO-plus niveau. Een 14-tal stedelijke bibliotheken, waaronder de Stadsbibliotheek, voeren deze functie uit.

Titel: Stramien Principebesluit verzelfstandiging
Versie: Stadsbibliotheek Haarlem
Datum: 23-05-2007

De huidige organisatie

De Stadsbibliotheek heeft vijf vestigingen: Centrale Bibliotheek (Gasthuisstraat), Bibliotheek Noord (Planetenlaan), Bibliotheek Schalkwijk (Fie Carelsenplein), Bibliotheek Oost (L. Springerlaan) en Bibliotheek Spaarndam (Dorpshuis, Ringweg). Per 2007 is een intensieve samenwerking met de Bibliotheek Heemstede (Julianaplein) tot stand gekomen in de vorm van een dienstverleningsovereenkomst. Per 2008 is een fusie voorzien.

Dimensie I: Marktpositie

Marktpositie	<i>Eigen score</i>	<i>Score markt</i>	<i>Afstand tot markt</i>
<i>Algemene indicatoren</i>			
1. Omzet uit gemeentelijke opdrachten	€ 5.342.000	n.v.t.	n.v.t.
2. Omzet uit opdrachten van derden	€ 1.097.000	n.v.t.	n.v.t.
3. Omvang potentiële markt	28,4%	26,9%	n.v.t.
4. Omzet per direct productieve medewerker	€ 113.500	Onbekend	Onbekend
5. Omzet per indirect productieve medewerker	€ 297.000	Onbekend	Onbekend
6. Huidig marktaandeel	100% (Haarlem)	15% (Regio)	n.v.t.
7. Kwaliteit dienstverlening	7,7 (Haarlem)	7,8 (Landelijk)	Niet
8. Prijs/kwaliteitverhouding	85,3 % positief (Haarlem)	80,2% positief (Landelijk)	Niet
9. Concurrentiekracht	Gedrukte media: 9 Audiovisuele media: 7,5 Digitale informatie: 4	Gedrukte media: 1 Audiovisuele media: 7,5 Digitale informatie: 4	n.v.t.
<i>Specifieke indicatoren</i>			
10. Marktaandeel vraagafhandeling	80%	99%	
11.			

Toelichting

1. Omzet uit gemeentelijke opdrachten

Bron: jaarrekeningen gemeente Haarlem.

Saldo tekort 2003: M€ 4,9; 2004: M€ 5,2; 2005: M€ 5,3.

De stijging van het tekort 2004 t.o.v 2003 wordt, naast de trendmatige aanpassing, verklaard door een wijziging in de systematiek van doorberekening van sectorbudgetten en -overhead.

2. Omzet uit opdrachten van derden

Bron: jaarrekeningen gemeente Haarlem.

Betreft eigen inkomsten van klanten (contributies, leengelden audiovisuele materialen en boetegelden) en subsidies (provincie Noord-Holland t.b.v. de wetenschappelijke steunfunctie; gemeente Haarlem-merliede t.b.v. de Bibliotheek Spaarndam).

Eigen inkomsten 2003: M€ 1,13, 2004: M€ 1,13; 2005: M€ 1,17.

Door een meer dan trendmatige verhoging van de boetetarieven in 2005 en door het genereren van nieuwe inkomsten (inschrijfgeld nieuwe leden en dienstverleningsovereenkomsten met derden) zijn de eigen inkomsten gestegen, dit ondanks een gestage daling van de ledenaantallen en uitleen van de audio-visuele materialen. In 2006 tekent zich echter een daling af van de inkomsten uit boeten i.v.m. de mogelijkheden om via internet de leentermijn te verlengen.

3. Omvang potentiële markt

De omvang van de markt is niet in een bedrag weer te geven, wel is bekend welk percentage van de bevolking als lid is ingeschreven bij een openbare bibliotheek. Voor Haarlem is dit 28,4 %, landelijk is dit percentage 26,9. Bron: BibliotheekOnderzoek VOB.

4. Omzet per direct productieve medewerker

Onder direct productieve medewerkers worden gerekend alle medewerkers in de teams Frontoffice en Backoffice, inclusief medewerkers Paswerk en ID-baan. Gegevens per 1 december 2006: 2.025 uren per week, oftewel 56,25 fte aan vaste formatie + 61,5 uur ID+78,5 uur Paswerk.

5. Omzet per indirect productieve medewerker

Onder indirect productieve medewerkers worden gerekend alle medewerkers in het team Bedrijfsdiensten, de teammanager projecten en de directeur. Gegevens per 1 december 2006: 419 uren per week, oftewel 11,65 fte aan vaste formatie + 96 uur Paswerk.

6. Huidig marktaandeel

De Stadsbibliotheek heeft op bibliotheekgebied t.b.v. de Haarlemse burgers en organisaties een monopoliepositie. Het aanbod kan gesplitst worden in:

1. Gedrukte media.
2. Audiovisuele media (cd's, dvd's en cd-roms)
3. Online digitale informatie (websites internet en andere digitale bestanden)

In bovenstaande opgave wordt met 'score markt' de bibliotheekvoorzieningen in de regio bedoeld.

Ad 1. Hier heeft de bibliotheek nagenoeg volledig marktaandeel in het eigen locale werkgebied. Andere bibliotheken in Haarlem zijn verbonden aan instellingen en bedrijven en gericht op een interne klantenkring. In de regio heeft de Stadsbibliotheek naar schatting ca. 15% van het marktaandeel. Met de oude collecties heeft de Stadsbibliotheek een klein marktaandeel in het land, maar interessant genoeg om klanten uit het hele land en uit het buitenland te trekken.

Ad 2. Op het gebied van muziekcd's en speelfilms op dvd zijn er andere aanbieders. Dit zijn commerciële aanbieders, die een aanbod en een klantenkring hebben die sterk met die van de bibliotheek verschillen. Gerelateerd aan de collectieomvang (exclusief de digitale bestanden) betreft het onderdeel audiovisuele media 7% van de dienstverlening van de Stadsbibliotheek. Het uitlenen van deze collectie levert 15% van de inkomsten uit lenersbijdragen op.

Ad 3. Op het gebied van beschikbaar stellen van online digitale informatie heeft de bibliotheekwereld een klein marktaandeel. Daarbij moet ook in aanmerking genomen worden dat de bibliotheek een geheel andere functie heeft dan bijvoorbeeld Internetaanbieders. De bibliotheek heeft hierin een aanvullende maatschappelijke functie, namelijk het speuren naar en selecteren van relevante informatie die betrouwbaar en onafhankelijk is. Zij doet dit voor individuele en zakelijke klanten en doelgroepgericht.

7. Kwaliteit dienstverlening

Een groot klantenonderzoek Stadsbibliotheek gehouden in 2005 resulteerde in een rapportcijfer van 7,7. De database Bibliotheekonderzoek van de brancheorganisatie voor openbare bibliotheken de VOB verzamelt onderzoeksresultaten van Nederlandse openbare bibliotheken. Inmiddels zijn de resultaten van ca. 25 bibliotheken opgenomen in deze database en laten een gemiddelde rapportcijfer van 7,8 zien. De score markt heeft hier dus betrekking op het gemiddelde in de Nederlandse bibliotheekbranche.

8. Prijs/kwaliteitverhouding

Uit het klantenonderzoek van 2005 kwam naar voren dat 85,3% van de ondervraagde positief stond t.o.v. prijs/kwaliteitverhouding. Landelijk is dit cijfer 80,2% (Bron: BibliotheekOnderzoek VOB) Een exact rapportcijfer is niet bekend.

9. Concurrentiekracht

Ad 1. Gedrukte media. De Stadsbibliotheek heeft op dit gebied geen noemenswaardige concurrenten. Het ziet er niet naar uit dat deze functie in de markt (zonder overheidsgeld) kan bestaan. De oude collecties ondervinden nauwelijks concurrentie door hun specifieke karakter.

Ad 2. Audiovisuele media. De bibliotheek heeft (nog) een klein marktaandeel en vult dit voornamelijk in vanuit haar culturele functie (bijv. art house films en klassieke en “blijvende” muziekgenres). Daarnaast is er een toenemende behoefte aan beeldmateriaal. T.o.v. haar eigen klanten scoort de bibliotheek goed: 75% van de gebruikers vinden het aanbod voldoende tot goed. De Stadsbibliotheek vervult als centrumbibliotheek voor de regio een vergelijkbare functie omdat haar aanbod ruimer is dan dat van de bibliotheken in omliggende gemeenten.

Commerciële videotheken (uitleen van dvd en cd's) richten zich op een ander publiek met een ander aanbod. Bibliotheken ondervinden wel toenemende concurrentie van de mogelijkheid om vanaf Internet muziek en films te downloaden. Deze bedreiging houdt tevens een kans in: de gezamenlijke Nederlandse bibliotheken ontwikkelen een digitale dienstverlening die het vrij toegankelijke aanbod selecteert op genre, maker, uitvoerenden e.d. en vervolgens, verrijkt met aanvullende informatie, aanbiedt via een gezamenlijke portal.

Ad 3. Digitale informatie. Op het gebied van zoeken naar en selecteren van geschikte informatie is de bibliotheek niet de enige aanbieder. De Nederlandse openbare bibliotheken zijn volop bezig hun marktsegment uit te breiden door het verder ontwikkelen van www.bibliotheek.nl, de gezamenlijke digitale diensten aan particulieren en instellingen (onderwijs, cultuur en maatschappelijke organisaties). Het lage cijfer (4) komt voort uit het nog in ontwikkeling zijn van deze service. De bibliotheek kan de concurrentie aan door de nadruk te leggen op de kwaliteit van de inhoud van en de toegang tot informatie. Het internationale bibliotheeknetwerk, waarbij de Stadsbibliotheek is aangesloten, werkt inmiddels samen met zoekmachines als Google en Yahoo en Wikipedia. Bibliotheekcatalogi zijn nu ook via deze intensief gebruikte zoekmachines doorzoekbaar. Hierdoor nemen de bedreigingen, die deze zoekmachines aanvankelijk hadden, af en biedt deze samenwerking aantoonbaar kansen.

Specifieke indicatoren / bevindingen

10. Marktaandeel vraagafhandeling

Het aanbod van informatie heeft vandaag de dag een sterk hybride karakter. Niet alles over een onderwerp staat overzichtelijk bij elkaar, maar manifesteert zich via diverse media zoals een boek, een artikel, een verfilming, een website, een lezing. De bibliotheek legt zich als enige openbare instelling toe op het leggen van verbindingen tussen al deze vormen van informatie en deze beschikbaar te stellen aan een algemeen publiek. Hierin heeft de openbare bibliotheek een monopolypositie.

Net als andere grote stedelijke bibliotheken is de Stadsbibliotheek in staat om ca. 80% van de bij haar binnenkomende kennis- en informatievragen te beantwoorden. Voor de overige 20% doet zij een beroep op andere bibliotheken en informatiebronnen. Gezamenlijk zijn de openbare bibliotheken in staat om nagenoeg 100% van de vragen te beantwoorden.

Conclusie

De Stadsbibliotheek is middelgrote stedelijke bibliotheek met een sterke centrumfunctie in de regio. Zij is partner in kennis, informatie en cultuur. Zij is bij uitstek de instelling die verbindingen weet te leggen tussen alle beschikbare vormen van kennis en informatie. De collecties en de diensten worden door de klanten goed gewaardeerd. De bibliotheek heeft oog voor de veranderingen in de samenleving en vult haar maatschappelijke functie op vernieuwende wijze in. Zij volgt daarbij onder andere het gemeentelijk beleid op het gebied van jeugdbeleid, inburgering en WMO. Ze levert een bijdrage aan het culturele beleid specifiek gericht op lezen en literatuur, muziek en film. Kenmerkend is de dienstverlening aan mensen met een achterstand, zoals kinderen met een leesbeperking, laaggeletterden en slechtzienden. Door het aanbod van digitale media en webdiensten trekt zij jongeren en volwassen mannen aan. De markt in de zin van de bibliotheekmarkt is tamelijk stabiel.

Titel: Stramien Principebesluit verzelfstandiging
Versie: Stadsbibliotheek Haarlem
Datum: 23-05-2007

Van de commerciële markt ondervindt de bibliotheek concurrentie op het gebied van audiovisuele en digitale media en internetdiensten. Omdat de bibliotheek voor bepaalde publieksgroepen traditioneel een autoriteit is op het gebied van informatieleverantie (een hoog kwaliteitsniveau op inhoud en toegankelijkheid en een onafhankelijk karakter) en in staat is om verschillende vormen van informatie met elkaar te verbinden, kan de bibliotheek deze concurrentie aan. De recente samenwerking van de bibliotheekwereld met organisaties als Google, Amazon en Wikipedia biedt de bibliotheken goede kansen.

Dimensie II: Marktontwikkelingen

Marktontwikkelingen	<i>Kans</i>	<i>Bedreiging</i>	<i>Conclusie</i>
<i>Algemene indicatoren</i>			
1. Ontwikkelingen in de markt	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Behoefte aan informatie op maat, in uiteenlopende vormen, gemakkelijk aan te komen. ▪ Behoefte aan aanbevelingen en aandacht. ▪ Belangstelling voor beeldmateriaal en luisterboeken. ▪ Belangstelling voor het bijzondere: de nichemarkt. ▪ De klant is ook informatieleverancier (Wikipedia). ▪ Behoefte aan interactiviteit (debatten, digitale fora, leeskringen). ▪ Instellingen en bedrijven besteden de niet tot hun core business behorende onderdelen uit (bv. informatiediensten). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Commerciële informatieaanbieders. ▪ Concurrentie vrije tijdsbesteding en media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lezen als vrije-tijdsbesteding staat onder druk. ▪ Profileren met andere vormen zoals luisterboeken, leeskringen, contacten met auteurs, digitaal forum e.d. ▪ Intermediaire rol in informatie benutten en verder ontwikkelen. ▪ Richten op onafhankelijke informatie van goede kwaliteit. ▪ Bijzondere collecties onder de aandacht brengen. ▪ Diensten leveren op points of need. ▪ Partnership is een constante factor. ▪ Service voor beeldmateriaal. ▪ Multifunctionele gebouwen. ▪ Richten op zakelijke dienstverlening.
2. Ontwikkelingen in het product / dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vorming basisbibliotheken en regionale samenwerking. ▪ Ontwikkeling landelijke internetdiensten openbare bibliotheken. ▪ Samenwerking tussen bibliotheken en Google en Yahoo ▪ Gemeentelijke aandachtsgebieden: WMO, jeugdbeleid. ▪ Welzijnsorganisaties zoeken huisvesting. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verminderd aanbod van het informatieve boek; snellere omloop (snel naar de ramsj) en kleinere oplagen. ▪ Concurrentie van Internetdiensten en zoekmachines (Google). ▪ Huisvesting Centrale Bibliotheek voldoet niet aan eisen van deze tijd. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Intensieve samenwerking met bibliotheken en andere organisaties blijft gewenst. ▪ Actieve opstelling bij deelname aan landelijke diensten. ▪ Aansluiten bij internationaal gerichte netwerken. ▪ Bijdrage aan uitvoering gemeentebeleid profileren. ▪ Adequate huisves-

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Andere geldstromen in onderwijs (activiteitenbudget) ▪ Ontwikkeling Stadsdeelhart Schalkwijk. ▪ Nieuwe Bibliotheek Oost. 		<p>ting en inrichting noodzakelijk voor vernieuwing bibliotheekfuncties</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Buurtservicepunten in alle bibliotheken. ▪ Zakelijke relatie met het onderwijs.
3. Ontwikkelingen in technologie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geavanceerde systemen verbeteren kwaliteit, service en bedrijfsvoering. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beheersbaarheid ICT ▪ Zoekstructuren ingewikkeld voor het publiek. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Blijvende verandering in verhouding fysieke en digitale media. ▪ ICT mogelijkheden t.b.v. maatwerk in dienstverlening benutten. ▪ Verbetering service m.b.v. ICT toepassingen noodzakelijk. ▪ Professionaliteit verder ontwikkelen: ICT, kennismanagement.
4. Ontwikkelingen in doelgroep	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nieuwe klantgroepen: 50+, laaggeletterden, inburgeraars, onderwijs, gemeente, MKB. ▪ Behoeftte aan verdieping (literatuur/geschiedenis). ▪ Behoeftte aan andersoortige informatie. ▪ Succesvol “makkelijk lezen”beleid. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jongeren die Internet als de ultieme informatiebron beschouwen. ▪ Achteruitgang taal- en leesvaardigheid kinderen en jongeren. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Blijvende aandacht voor achterstandsgroepen ▪ Door ICT toepassingen heeft de bibliotheek zakelijke klanten een goed product te bieden. ▪ Verder professionaliseren van de culturele ontmoetingsfunctie.

<i>Specifieke indicatoren</i>			
5. Ontwikkelingen overheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bibliotheek in beeld als partner in uitvoeren beleid. ▪ Rijks geld voor bibliotheekinnovatie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bezuinigingen. ▪ Wet Bevoegdheden Vorderen Persoonsgegevens. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aansluiten bij gemeentelijk beleid. ▪ Meerwaarde bibliotheek blijvend onder de aandacht van overheid brengen. ▪ Privacy van klanten blijven waarborgen.

Toelichting

1. Ontwikkelingen in de markt

Er is een toenemende behoefte aan het kanaliseren van de informatiestroom en de levering van onafhankelijke, betrouwbare informatie op maat. Ook wil de klant aanbevelingen van professionals en wil hij geattendeerd worden op nieuwe titels, sites, e.d. Er is een toenemende belangstelling voor het bijzondere, de zgn nichemarkt. Daarnaast wil de klant de informatie snel en op een gemakkelijke manier krijgen. Deze behoeften doen zich voor in de particuliere en de zakelijke wereld. De overheid ziet in de bibliotheek een partner in de uitvoering van beleid. De laatste jaren staat het lezen als vrijetijdsbesteding onder druk. Echter na een periode van 9 jaar met dalende uitleencijfers laat 2006 weer een stijging van 2% zien.

2. Ontwikkelingen in het product / dienstverlening

De openbare bibliotheken bevinden zich (gezaamenlijk) in het proces van schaalvergroting, kwaliteit- en efficiencyverbetering. Samenwerking tussen grote internationale bibliotheeknetwerken en organisaties als Google beïnvloeden de rol van de bibliotheken in positieve zin. Vanuit hun maatschappelijke functie, hun sterke netwerk en betrouwbare imago kunnen bibliotheken de concurrentie aan.

3. Ontwikkelingen in technologie

De technologie verruimt in sterke mate de mogelijkheden voor het snel vinden van adequate informatie voor iedereen (ook voor mensen met een beperking); aan de andere kant veroorzaakt de technologie een overload aan informatie, waardoor mensen afhaken. Technologie vervangt routinematig werk, biedt bibliotheken mogelijkheden tot het verbeteren van de service. Uitstekende technische ondersteuning is zeer noodzakelijk

4. Ontwikkelingen in doelgroep

In de particuliere klantgroepen dienen zich twee interessante ontwikkelingen in de klantgroepen aan. 1. Klanten die snel adequate en betrouwbare informatie wensen. Het betreft hier klanten met een informatiebehoefte tot en met hbo+ niveau. Hieronder bevinden zich ook zakelijke klanten. 2. Klanten die behoefte hebben aan begeleiding in het verbeteren van hun taalvaardigheid, leesvaardigheid of vaardigheid in het zoeken naar informatie. Bij de institutionele klanten stijgt de behoefte aan uitbesteden van de onderdelen die niet direct tot de core business horen. Dit geeft kansen voor de zakelijke dienstverlening door de bibliotheek.

5. Ontwikkelingen overheid

Door het landelijke proces Bibliotheekvernieuwing is er vanuit de overheid een hernieuwde belangstelling voor de bijdrage die de bibliotheek kan leveren in het mede uitvoeren van gemeentelijk beleid (inburgering en integratie, jeugdbeleid, WMO). Ook worden zij gestimuleerd in de rol van toegangspoort tot overheidsinformatie. De grote landelijke databanken, inclusief de technische en organisatorische infrastructuur ondersteunen deze functie. De ontwikkelingen op het gebied van de wet Bevoegdheden Vorderen Persoonsgegevens (i.h.k.v. het antiterrorismebeleid) vraagt om extra aandacht voor het waarborgen van de privacy van de gebruikers van diensten van de bibliotheek.

Conclusie

De Stadsbibliotheek bevindt zich in een kansrijke omgeving, mits zij zich richt op doelgroepen, producten en diensten die voortvloeien uit haar maatschappelijke taak en waar zij traditioneel goed in is. Zij zal de doelgroepen meer moeten opzoeken, bijvoorbeeld door bibliotheek- en informatiepunten in scholen, ziekenhuizen, winkelcentra, wooncentra voor ouderen e.d. Door zich op onderdelen te richten op de nichemarkt (bijvoorbeeld tijdsbeelden in literatuur, film en muziek) kan de bibliotheek een nieuw publiek trekken en haar huidige klanten behouden. Door zich verder te ontwikkelen als partner in de stad kan zij een goede rol spelen in het mede uitvoeren van gemeentelijk beleid. Haar sterke kanten (deskundigheid, onafhankelijkheid, betrouwbare imago, deel uit makend van grote netwerken) kan zij inzetten voor de zakelijke markt, waardoor een derde geldstroom mogelijk wordt. Het goed onder de aandacht van het publiek brengen van nieuwe vormen van informatiedragers en de digitale bibliotheek zullen de klantgroepen “volwassen mannen” en “jongeren” toenemen.

Dimensie III: Financiën

Financiën	<i>Eigen score</i>
<i>Algemene indicatoren</i>	
1. Omvang v/d reserves en voorzieningen	€ 11.000
2. Omvang v/d financiële risico's (risicoparagraaf)	pm
3. Uitgaven aan personeel	48%
4. Uitgaven aan kapitaallasten	11%
5. Uitgaven aan overig	41%
6. Besparingsmogelijkheden voor gemeente	€ 247.000 structureel
7. Friciekosten / desintegratiekosten	€ 266.000 incidenteel
8. Impulskosten	€ 500.000 incidenteel
9. Bedrag aan sectorale overhead	€ 481.000
10. Bedrag aan afdelingsoverhead	€ 1.552.000
<i>Specifieke indicatoren</i>	
11.	

Toelichting

De berekeningen zijn gebaseerd op:

- De situatie waarin de Stadsbibliotheek verzelfstandigd is én gefuseerd met de bibliotheek van Heemstede.
- De begroting 2006 van beide bibliotheken en de financiële gegevens waarop de dienstverlenings-overeenkomst (DVO) met de gemeente Heemstede is gebaseerd.

1. Omvang v/d reserves en voorzieningen

Dit betreft het Hesselsfonds dat uitsluitend t.b.v. de Oude Boekery is ingesteld. Het rendement van € 3.000 wordt beschikbaar gesteld voor de exploitatie van de Oude Boekery.

2. Omvang v/d financiële risico's (risicoparagraaf)

De volgende risicovolle (landelijke) trends zijn te constateren:

- De uitleningen van cd's en dvd's lopen terug. Op het lenen van deze media wordt leengeld geheven. Het is te verwachten dat deze bron van inkomsten de eerstkomende jaren zal verminderen met ca 10 tot 15% per jaar (€ 20.000), met als gevolg een navenante vermindering van de inkoop (het aankoopbudget wordt gevormd door de inkomsten uit leengelden).
- Het aantal betalende leden loopt de laatste jaren terug, dit betekent een vermindering van inkomsten uit contributies (2006: 8% t.o.v. 2005 € 40.000). Indien echter de toegang tot verschillende nieuwe digitale services mogelijk wordt via een lidmaatschap zal dit weer een positief effect op deze inkomsten kunnen hebben.
- De service verbetert. Zo is het mogelijk om via internet de leentermijn te verlengen. Hierdoor verminderen de inkomsten uit boetegelden. Aangezien deze trend zich onlangs heeft ingezet is nog geen prognose van het risico te geven. In 2006 was de opbrengst t.o.v. 2005 met 8% (15.000) gedaald.
- Verhoging kosten t.b.v. de digitale bibliotheek, zoals software, licenties voor nieuwe bestanden en services en uitbreiding capaciteit. Aan de andere kant is zouden de kosten voor ICT bij verzelfstandiging lager kunnen uitvallen. (Is in onderzoek.)
- Huisvestingskosten.

3. Uitgaven aan personeel

Bron: begroting 2006.

4. Uitgaven aan kapitaallasten

Bron: begroting 2006.

5. Uitgaven aan overig

Bron: begroting 2006.

6. Besparingsmogelijkheden voor gemeente

A. Doorbelaste kosten sectoroverhead

Voor de bedrijfsvoering in de nieuwe situatie dient een noodzakelijke overheveling van functies en bijbehorend budget plaats te vinden. Hiervoor is structureel een bedrag nodig van € 258.000. Aan de Stadsbibliotheek wordt € 481.000 doorberekend. Het hierdoor ontstane verschil van € 223.000 blijft achter bij de gemeente. In de toekomst kan weliswaar een besparing optreden maar, vanwege de gemeentebrede reorganisatie en daarbinnen de centralisatie van de middelenfuncties, kan deze besparing nu niet één op één aan de verzelfstandiging van de bibliotheek worden toegerekend.

B. Doorbelaste centrale sectorbudgetten

De nieuwe organisatie heeft voor materiele kosten uit het centrale sectorbudget structureel een bedrag nodig van € 249.000. Aan de Stadsbibliotheek wordt € 366.000 doorberekend. Tevens zal de nieuwe organisatie voor een bedrag van € 74.000 aan nieuwe kosten moeten maken. Dit betreft kosten voor een systeem voor personeelsinformatie en -registratie, inboedelverzekering, bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering en vacatiegelden bestuursleden. In totaal bedragen de besparingsmogelijkheden op de centrale sectorbudgetten € 43.000.

C. Verschuiving binnen cultuurbudget

In het kader van verschuivingen van budgetten binnen cultuur moet de Stadsbibliotheek m.i.v. 2008 een bedrag van € 200.000 zien vrij te maken. De consequenties, die dit voor de verzelfstandigde bibliotheekorganisatie heeft, worden in een definitief voorstel verwerkt.

Resumerend

De totale besparing op de doorbelaste kosten (A en B) bedraagt € 266.000. In de doorbelasting aan de Stadsbibliotheek is opgenomen een bedrag van € 219.000 voor kosten voormalig personeel van de sector. Deze kosten blijven bij de gemeente. In het kader van de verschuiving in het budget voor Cultuur (C) moet een bedrag van € 200.000 worden vrijgemaakt. Per saldo tekent zich dan aan de gemeentekant een voordeel af van € 247.000.

7. Friciekosten / desintegratiekosten

Incidentele meerkosten overgang personeel	€ 138.000
Organisatiekosten	€ 58.000
Afscheidsgrotoificatie	€ 70.000
Totaal	€ 266.000

De friciekosten-/desintegratiekosten voor de Stadsbibliotheek bedragen € 266.000. **Deze kosten komen ten laste van de gemeentelijke bestemmingsreserve verzelfstandigingen.**

Dit bedrag is inclusief de afscheidsgrotoificatie bij pensionering voor de groep van voor 1950 (€ 70.000). Dit zijn geen nieuwe kosten; zij zijn in de oude en de nieuwe situatie voor rekening van de gemeente. Overleg met het ABP en het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken heeft geleerd dat het ABP bereid is om mee te werken aan een B3-stichting waarbij de huidige medewerkers van de Stadsbibliotheek bij het ABP blijven aangesloten. Op dit onderdeel zijn geen noemenswaardige kosten te verwachten.

8. Impulskosten

Opbouw bedrijfsreserve € 500.000.

Om als zelfstandige instelling risico's in de exploitatie te kunnen opvangen en nieuwe ontwikkelingen te kunnen voorfinancieren dient de bibliotheek als zelfstandige organisatie te beschikken over een financiële bedrijfsreserve.

9. Bedrag aan sectorale overhead

10. Bedrag aan afdelingsoverhead

Specifieke indicatoren / bevindingen

Conclusie

Bij de financiële verkenning van de gevolgen van een verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek is uitgegaan van een model waarbij zowel zittende als nieuwe personeelsleden met ingang van de verzelfstandiging in dienst komen van de nieuwe organisatie.

Structurele kosten

Verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek laat zien dat het verschil tussen het noodzakelijk over te hevelen budget personele kosten van de overhead en het thans doorberekende budget € 223.000 draagt. Dit bedrag blijft achter bij de gemeente.

De verzelfstandigde Stadsbibliotheek zal een efficiënte bedrijfsvoering moeten opzetten. Hiervoor is overheveling van financiële en personele middelen van de sectorale overhead een cruciale voorwaarde. Een financiële verkenning laat zien dat door de verzelfstandiging de structurele kosten in totaal licht zullen afnemen met € 47.000.

Eenmalige kosten

Daarnaast bedragen de eenmalige kosten maximaal € 266.000, inclusief afscheidsgroefmededelingen medewerkers voor 1950 en exclusief de bedrijfsreserve. Voor een bedrijfsreserve zou rekening gehouden moeten worden met een bedrag van € 500.000.

In deze verkenning zijn de kosten voor (pre)pensioen buiten beschouwing gelaten, omdat de verwachting is dat de huidige medewerkers in het ABP kunnen blijven.

Dimensie IV: Personeel en organisatie

Personeel en organisatie	<i>Eigen score</i>
<i>Algemene indicatoren</i>	
1. Aantal formatieplaatsen	67,90
2. Aantal bezette formatieplaatsen	66,90
3. Aantal vacatures	1,00
4. Aantal personeelsleden	121 + 2 ID + 6 Paswerk
5. Aantal leidinggevenden	7
6. Aantal tijdelijke krachten	0
7. Aantal standaard productieve uren	1330 per fte per jaar
8. Gemiddelde leeftijd	45,9 jaar 14 med. tot 30 07 med. 30-40 45 med. 40-50 55 med. 50+
9. Ziekteverzuim	2006 4,9% 2005: 6,5% 2004: 7% 2003: 6%
10. Gemiddeld opleidingsniveau	61 med. LBO 34 med. MBO 26 med. HBO
11. Draagvlak bij personeel	gemiddeld
<i>Specifieke indicatoren</i>	
12. Functiehuis	geheel op orde
13. Kosten CAO en Pensioenfonds van de bibliotheekbranche	€ 7.500.000

Toelichting

1. Aantal formatieplaatsen

Bij verzelfstandiging zal de formatie uitgebreid moeten worden met 4,7 fte t.b.v. taken op het gebied van F&C, P&O en ICT. Mogelijk komt daar nog 1fte ICT bij. Daarnaast zal budget overgeheveld moeten worden om deskundigheid op het gebied van juridische, medische en arbo gerelateerde zaken en schoonmaak te kunnen inkopen. Mocht het beheer van de gebouwen mee overgedragen worden dan zal hiervoor ook formatie en budget voor beschikbaar moeten komen.

2. Aantal bezette formatieplaatsen

3. Aantal vacatures

Het betreft hier een onlangs ontstane vacatures in de directe dienstverlening. De procedure voor invulling is gestart. Een deel van deze vacature-uren wordt ingezet t.b.v. de formatiereductie 2007.

4. Aantal personeelsleden

5. Aantal leidinggevenden

Betreft: 1 directeur en 6 teammanagers.

6. Aantal tijdelijke krachten

7. Aantal standaard productieve uren

8. Gemiddelde leeftijd

De leeftijdsopbouw is ongunstig i.v.m. de fysieke belasting inde directe dienstverlening (staan, bukken en verplaatsen van hoeveelheden boeken e.d.)

9. Ziekteverzuim

Het hogere percentage vanaf 2004 is veroorzaakt door enkele gevallen van langdurig, niet aan het werk gerelateerd, ziekteverzuim. Het in 2005 in gang gezette verzuimbeleid van de Stadsbibliotheek heeft in 2006 mede voor gunstige resultaten gezorgd.

10. Gemiddeld opleidingsniveau

11. Draagvlak bij personeel

OR wachten de voorstellen af.

Specifieke indicatoren / bevindingen

12. Functiehuis

In 2003 is de SBH grondig gereorganiseerd. Functie-innovatie is toegepast; taken, functies en de organisatiestructuur zijn in overeenstemming gebracht met de eisen die het huidige dienstverleningsbeleid stelt.

13. CAO en pensioenfonds

Uitgangspunt bij deze verzelfstandiging is dat voor het huidige personeel de gemeentelijke CAO en deelname aan het ABP gehandhaafd blijft. Een overgang naar de CAO Openbare Bibliotheken houdt automatisch een deelname in aan het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken. De kosten voor een overgang naar de CAO Openbare Bibliotheken inclusief het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken zijn geraamd op € 7.500.000. Hierboven op komt nog de uittredevergoeding van het ABP. Overleg met het ABP en het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken heeft opgeleverd dat de nieuwe bibliotheekstichting aansluiting kan aanvragen bij het ABP en dat dit geen gevolgen zal hebben voor (pre)pensioenvoorwaarden en –opbouw voor de zittende medewerkers.

Conclusie

De SBH is een evenwichtig opgebouwde organisatie. De formatie is toereikend voor de uitvoering van het huidige dienstverleningsaanbod. Het opleidings- en competentieniveau is voldoende. Met het oog op toekomstig bibliotheekbeleid zullen opleiding- en competentie-eisen veranderen. De formatie moet bij verzelfstandiging met 4,7 fte worden aangevuld t.b.v. taken op het gebied van F&C, P&O, ICT. Mogelijk komt daar nog 1 fte ICT bij. Daarnaast zal budget overgeheveld moeten worden om deskundigheid op het gebied van juridische, medische en arbo gerelateerde zaken en schoonmaak te kunnen inkopen. Mocht het beheer van de gebouwen mee overgedragen worden dan zal hiervoor ook formatie en budget voor beschikbaar moeten komen. Gezien de hoge kosten is het niet realistisch om te kiezen voor een overgang van het huidige personeel naar de CAO Openbare Bibliotheken en het Pensioenfonds Openbare Bibliotheken.

Dimensie V: Bestuurlijke invloed

Bestuurlijke invloed	Score
<i>Algemene indicatoren</i>	
1. Invloed op de bedrijfsvoering	Er is geen sprake van wettelijk noodzakelijke invloed op de bedrijfsvoering. Gewenste politieke invloed op de bedrijfsvoering is niet gewenst.
2. Invloed op het beleid	Er is geen sprake van wettelijk noodzakelijke invloed op het beleid. De gewenste politieke invloed op het beleid is gemiddeld.
3. De gewenste rol in het bestuur	Er is geen sprake van een bij de wet vastgelegde rol in het bestuur.
4. Structurele voordelen	Veel
5. Structurele nadelen	Weinig
<i>Specifieke indicatoren</i>	
6. Beheersvorm in bibliotheken	Ca. 90% van de openbare bibliotheek hebben een privaatrechtelijk beheersvorm.
7. Collectie oud bezit	Vraagt nader onderzoek en overleg.

1. Invloed in de bedrijfsvoering

De Stadsbibliotheek is in een verzelfstandigde vorm integraal verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering. In deze situatie ontstaat een zuivere relatie van opdrachtgever en opdrachtnemer, waarin de gemeente het beleid bepaalt en de uitvoering berust bij de uitvoerder: de Stadsbibliotheek. Deze relatievorm is geheel in lijn met de bedoelingen van de bibliotheekvernieuwing.

Voor het maken van afspraken over een financiering op basis van te leveren prestaties moet een vorm gevonden worden. Hierbij valt te denken aan budgetfinanciering waarbij de systematiek geënt is op de vijf kernfuncties van de bibliotheek: kennis en informatie, ontwikkeling en educatie, kunst en cultuur, lezen en literatuur, ontmoeting en debat.

2. Invloed op het beleid

Er bestaat in Nederland geen bibliotheekwet. De invloed zal in de verzelfstandigde situatie blijven bestaan uit het vaststellen van hoofdlijnen van beleid en budget van de verzelfstandigde organisatie op basis van vastgestelde subsidievoorwaarden.

3. De gewenste rol in het bestuur

In een verzelfstandigde situatie wordt het bestuur van de Stadsbibliotheek volgens de Code Cultural Governance opgedragen aan een Raad van Toezicht van een op te richten stichting voor de nieuwe organisatie.

Voor het beheer van het oude bezit kan wellicht een vorm gekozen worden die deelname van het gemeentebestuur in het bestuur van de beheersorganisatie mogelijk maakt.

4. Structurele voordelen

Voordelen voor de gemeente:

- Een zuivere rolverdeling tussen gemeente als opdrachtgever en bibliotheek als opdrachtnemer.
- De Stadsbibliotheek is op deze basis goed in te zetten voor de (mede)uitvoering van gemeentelijke doelstellingen.
- De verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek levert een bijdrage aan het mogelijk maken van het werken volgens de nieuwe bestuursfilosofie (een kleinere en efficiëntere gemeentelijke organisatie; concentratie op de belangrijkste verantwoordelijkheden).
- De rol t.a.v. Stadsbibliotheek is gelijk aan die in de relatie met andere gesubsidieerde instellingen.

Voordelen Stadsbibliotheek:

- Als een zelfstandige organisatie kan de Stadsbibliotheek op een slagvaardiger wijze haar beleidsvisie waar maken.
- Kan op een eenvoudiger wijze zakelijke samenwerkingsverbanden, dan wel een fusie, aangaan met andere bibliotheken in de regio.
- Kan zich beter ontwikkelen als partnerorganisatie op basis van zakelijke contracten en zal zich beter als cultureel ondernemer kunnen manifesteren.
- Is beter in staat om derde geldstromen te genereren.
- Kan zich beter ontwikkelen van een instituut naar een instelling met een procesgerichte dienstverlening.
- Heldere rol als opdrachtnemer; heldere rol voor het bibliotheekbestuur.
- Kan voortvarend uitvoering geven aan voor een langere periode vastgesteld beleid op basis van contracten.
- Kan zelfstandig en op een eigen wijze vorm geven aan de organisatie.

5. Structurele nadelen

Als de rollen helder gedefinieerd zijn, ondervindt de verzelfstandiging nauwelijks nadelen. Een tijdelijk nadeel kan zijn dat beide partijen moeten wennen aan de nieuwe relatie. Zo is de Stadsbibliotheek niet meer tevens de beleidsadviseur van het gemeentebestuur, maar zit er een ambtelijke laag tussen het gemeentebestuur en de Stadsbibliotheek. De gemeente stelt geen directe voorwaarden meer aan de bedrijfsvoering; de Stadsbibliotheek gaat binnen gestelde kaders haar eigen weg.

6. Specifieke indicatoren / bevindingen

Er valt wat voor te zeggen dat de gemeente een meer directe verantwoordelijkheid behoudt voor het culturele erfgoed dat in bezit is van de Stadsbibliotheek en dat de basis is geweest voor de oprichting van de bibliotheek in 1596. Het gaat hier om het oudste en meeste kostbare bezit. Er zijn verschillende mogelijkheden om een verantwoord en professioneel beheer van deze collectie te waarborgen, waarbij verantwoordelijkheden goed geregeld zijn. Hiervoor komt een nader voorstel.

Conclusie

Zowel de gemeente als de Stadsbibliotheek heeft belang bij een verzelfstandiging van dit gemeentelijke onderdeel. Mede door deze verzelfstandiging wordt de gemeente in staat gesteld zich te transformeren naar een kleinere en efficiënte organisatie die zich richt op haar kerntaken. Hij heeft een meer zuivere opdrachtgever – opdrachtnemer relatie met de bibliotheek. De Stadsbibliotheek krijgt de gelegenheid om door te ontwikkelen naar een slagvaardiger organisatie. Op deze wijze kan zij beter in partnership met andere organisaties en instellingen uitvoering geven aan haar maatschappelijke taak. Zij is beter in staat om een zakelijke dienstverlening op te bouwen en derde geldstromen te genereren. Rollen en verantwoordelijkheden zullen helder gedefinieerd zijn.

Aanvullende informatie op het Stramien Principebesluit verzelfstandiging Stadsbibliotheek Haarlem

Bijlage 1. De Stadsbibliotheek van vandaag naar morgen,

Uitgangspunten voor bibliotheekbeleid 2008-2018

De **klant** van morgen...

Is zijn eigen regievoerder bij het zoeken naar kennis en informatie, gebruikt alle vormen van informatiedragers en –middelen door elkaar, wil alles via de bekende zoekplaatsen (Google, Yahoo e.d.) vinden, zoekt ook buiten de stads- en landsgrenzen, is naast consument ook producent van informatie (Wikipedia en weblogs), gebruikt als voornaamste zoekmachine Google, vormt (virtuele) interessegroepen, combineert cultuur en cult, is kritisch op kwaliteit.

De **samenleving** van morgen...

Transformeert naar een informatiesamenleving, vindt kennis als economische en maatschappelijke factor steeds belangrijker, biedt de bibliotheek kansen omdat kennis de samenleving stimuleert en corrigeert, lezen noodzakelijk is als basis voor kennis, free flow of information een recht is, geordende toegang tot informatie met goede kwaliteit een voorwaarde is.

De potentiële **afhaker**...

Gaat ten onder in de groeiende informatie-explosie, heeft een achterstand in lees- en taalvaardigheid, glijdt maatschappelijk af.

De **bibliotheek** van morgen...

Is partner in kennis en informatie, weet wat zijn klanten wensen, biedt hoge kwaliteit en goede service, zoekt de klanten op basis van interesseprofielen op, stelt de klantbenadering af op de klantgroep, levert zijn diensten op de plaats waar de behoefte is (point of need).

Legt verbindingen in de samenleving: brengt mensen met kennis en informatie met elkaar in contact, verrast mensen met nieuwe onderwerpen en thema's, helpt mensen met een lees- of informatiebeperking, zet zich in voor leesbevordering.

Is een internetbibliotheek, een winkelbibliotheek, een boekerij, een programmabibliotheek, Al@din (informatiepunt), een lees kabinet, een kenniscentrum, een open leercentrum.

Is een modulair opgebouwde voorziening, met voor elk stadsdeel zijn eigen samenstelling.

Biedt de internetgebruiker via de bekende zoekplaatsen (Google e.d.) betrouwbare bronnen die in de lokale bibliotheek aanwezig zijn, is een partner in de digitale en gedrukte wereld van kennis en informatie, is meer proces en minder instituut, handelt vanuit een webbased oriëntatie.

Transformeert van een netwerkorganisatie (op zich staand met losse samenwerkingsverbanden) naar een partnerorganisatie op basis van zakelijke contracten.

Zet in op diversiteit van informatiedragers en communicatiemiddelen, zorgt voor een prompte vraagafhandeling door inzet van interactieve middelen,

Sluit aan bij internationale bibliotheek- en internetsystemen, die een groot marktaandeel hebben en veel publiek trekken.

Blijft ook een boekige bibliotheek: internet is voor informatie, het boek voor de verdieping.

Is hoeder van papieren erfgoed van de stad, geeft de burger verantwoord toegang tot deze schatten.
Koestert en presenteert cultureel erfgoed, timmert aan de weg met literaire toppers en lezingen.

De **informatieaanbieders** van morgen...

Gaan allianties met elkaar aan (Google, Yahoo, Amazon en OCLC⁹), zijn ook individuen (Wikipedia), zijn commerciële en maatschappelijke organisaties met een duidelijke rolverdeling, maken materiaal zichtbaar in alledaagse zoekresultaten bij populaire zoekmachines en andere aangesloten sites.

Het **web** van morgen...

Heeft één toegangspoort en die heet Google, is hét operating system, vervangt losse informatiedragers als cd's en dvd's.

De **overheid** van morgen...

Is regievoerder, subsidiënt, contractpartner en informatiepartner tegelijk, stimuleert marktwerking, rekent af op resultaat en effect, kan persoonsgegevens vorderen.

Beschouwt stedelijke openbare bibliotheken als zwaartepunten in het provinciale en landelijke collectiebeleid: historische knooppunten, informatieknooppunten en kennisknooppunten.

De **manager en medewerker** van morgen...

Moeten beschikken over competenties als omgevingsbewustzijn, sociaalcommunicatieve vaardigheid, klantgerichtheid, adviseren, probleemgericht werken, vernieuwingskracht, initiatief, multidisciplinaire integratie.

De bibliothecaris als **cultureel ondernemer**...

Is als een Hollandse koopman die zijn waar aan de man brengt; heeft stevige aandacht voor marketing en corporate image, kent individuele en institutionele klanten, is partner uit overtuiging, biedt zowel maatschappelijke als zakelijke dienstverlening aan.

Voor de **zakelijke** dienstverlening...

Levert de bibliotheek een digitaal instrumentarium, hands on en adviesdiensten.

De bibliotheek bindt zijn **klanten** aan zich door...

Alle huishoudens van gemeentewege een bibliotheekpas te verstrekken, die recht geeft op een basispakket en een relatie heeft met het aanbod van andere organisaties,
Naar de klanten toe te komen (haar diensten aanbiedt op plaatsen waar klanten komen, interessegroepen op te zoeken, stelselmatig klanten- en marktonderzoek te doen,
Op een prikkelende manier mensen met nieuwe onderwerpen en thema's in contact laat komen,

Het **nieuwe concept**...

Heeft een modulaire opbouw en bestaat uit:

- Internetbibliotheek (volledige digitale service)
- Bibliotheekwinkel (doelgroep- en themagericht)
- Boekerij (open magazijn)
- Programmabibliotheek (lezingen, cursussen, debatten)
- Informatiecentrum (van infozuil tot infoservicepunt)
- Leeskabinet (voor lezen en studeren)
- Kenniscentrum (collecties en deskundigheid met verwante instellingen matchen)
- Open leercentrum (combinatie leerplekken en bibliotheekfaciliteiten)

⁹ OCLC staat voor Online Computer Library Centre. Hierbij hebben de Nederlandse wetenschappelijke en grote stedelijke bibliotheken catalogusdatabases ondergebracht.

Titel: Stramien Principebesluit verzelfstandiging
Versie: Stadsbibliotheek Haarlem
Datum: 23-05-2007

Diverse combinaties mogelijk. Afhankelijk van werkgebied en klantbehoefte. Is geschikt voor samenwerking in de regio.

De financiering...

Wordt gerealiseerd door bijdragen van klanten, contractpartijen en subsidiënten, de gemeente is subsidiënt én contractpartner, contractpartijen zijn instellingen en bedrijven.

De verhouding in de inkomsten...

Kan in de toekomst mogelijk verschuiven naar: aandeel gemeentelijk subsidie op termijn 75 % (nu 81,5%), klanten 10 % (nu 15 %) derde geldstromen¹⁰ 15 % (nu 3,7 %).

Voor de **huisvesting** is nodig...

Totaal 10.500 m², hetgeen ca. 2.000 m² meer is dan de huidige totale oppervlakte.

Motto voor de bibliotheek van morgen:

DE BIBLIOTHEEK KOMT NAAR JE TOE!

¹⁰ Derde geldstromen: bijdragen van contractpartners, andere subsidiënten en fondsen.

Aanvullende informatie op het Stramien Principebesluit verzelfstandiging Stadsbibliotheek Haarlem

Bijlage 2. Personeelsbeleid Stadsbibliotheek

Competentie ontwikkeling

In het beleidsstuk 'Van vandaag naar morgen, uitgangspunten voor bibliotheekbeleid 2008-2018' staat dat 'de manager en medewerker van morgen moeten beschikken als competenties als omgevingsbewustzijn, sociaalcommunicatieve vaardigheid, klantgerichtheid, adviseren, probleemgericht werken, vernieuwingskracht, initiatief en multidisciplinaire integratie.' 'De bibliothecaris als cultureel ondernemer is als een Hollandse koopman die zijn waar aan de man brengt; heeft stevige aandacht voor marketing en corporate image, kent individuele en institutionele klanten, is partner uit overtuiging, biedt zowel maatschappelijke als zakelijke dienstverlening aan.'

De gemeente Haarlem is in 2004 gestart met Integraal Personeelsbeleid (IPB). De verschillende functies binnen de gemeente zijn teruggebracht tot 31 bouwsteenfuncties. Aan iedere bouwsteenfunctie hangt een competentieprofiel. De bouwsteenfuncties zijn ondergebracht in drie kolommen: Uitvoering, Advies/beleid en Leiding/management. Om de doelstellingen van de gemeente te realiseren zijn voor zowel leidinggevendenden als medewerkers twee kerncompetenties bepaald die onderdeel uitmaken van het competentieprofiel, te weten klant- en resultaatgerichtheid. Deze insteek sluit direct aan bij de kwalitatief normatieve uitgangspunten voor het bibliotheekbeleid van de SBH 2008-2018.

Een competentieprofiel geeft managers en medewerkers een algemene basis bij gesprekken over functioneren, ontwikkelen en bij beoordelingen. Uiteraard is het ook van belang dat medewerkers en leidinggevendenden weten welke werkzaamheden er binnen een functie uitgevoerd moeten worden. Deze informatie staat beschreven in het individuele jaarplan waarover iedere medewerker beschikt.

Affiniteit met digitale ontwikkelingen

De digitale ontwikkelingen binnen de bibliotheekwereld hebben de laatste jaren een grote vlucht genomen. Naast de traditionele fysieke dienstverlening ontstaat een digitale evenknie. Dit heeft zijn weerslag op de manier van werken. Informatie wordt (gevraagd en ongevraagd) geleverd aan zowel fysieke als virtuele klanten. Voor een optimale digitale dienstverlening is kennis van de digitale ontwikkelingen onontbeerlijk. Medewerkers moeten tenminste affiniteit hebben met digitale ontwikkelingen en beschikken over een basale digitale kennis. De verantwoordelijkheid voor het vergaren, op peil houden en vergroten van digitale kennis ligt zowel bij de medewerkers als bij het management. Actie op dit vlak wordt reeds ondernomen (training Informatievaardigheden voor WIM'ers) maar moet verder uitgebouwd worden (idee digitaal rijbewijs).

Instroom, doorstroom en uitstroom

Instroom

Door de externe instroomstop die nu al enige tijd van kracht is binnen de gemeente Haarlem komen geen vacatures vrij voor externe invulling. Daarnaast geldt dat medewerkers geen sterke mobiliteitsdrang hebben, waardoor weinig vacatures vrij komen. De enige instroom, zij het slechts tijdelijk, is die van stagiaires. De SBH voert een zeer actief stagebeleid dat resulteert in de aanwezigheid van stagiaires. Het betreft stages voor zowel korte als langere periodes. Ook het opleidingsniveau varieert: van LBO tot WO.

Doorstroom

Zoals eerder vermeld geldt dat medewerkers geen sterke mobiliteitsdrang hebben. Dit betreft zowel de verticale doorgroei binnen de SBH (bv. baliemedewerker -> informatiemedewerker -> WIM'er) als

Titel: Stramien Principebesluit verzelfstandiging
Versie: Stadsbibliotheek Haarlem
Datum: 23-05-2007

een horizontale verplaatsing naar een zelfde functie bij een andere bibliotheek of een andersoortige functie buiten de bibliotheek.

Uitstroom

Gezien de geringe mobiliteitsdrang betreft het hier voornamelijk de uitstroom van oudere medewerkers. Een zwaartepunt is te verwachten in het jaar 2017 als 9 medewerkers (geboortjaar 1955) uitstromen. Deze medewerkers zijn dan 62 jaar.

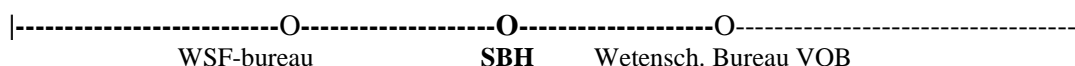
Aanvullende informatie op het Stramien Principebesluit verzelfstandiging Stadsbibliotheek Haarlem

Bijlage 3. Netwerkanalyse Stadsbibliotheek

In deze analyse van het netwerk van de Stadsbibliotheek Haarlem is de Stadsbibliotheek als een centrumstip geduid. Afhankelijk van het belang van de relatie zijn stippen op afstand van de centrumstip komen te staan. Deze extra stippen stellen de instellingen voor die om redenen van belang zijn op de korte, middellange of langere termijn. De instellingen waarbij een middellang of een langere termijn belang bestaat zijn aangegeven in cursief.

Bèta wetenschappen

Op dit moment zijn we bezig om te komen tot een "betatheek". Een informatiepunt (collecties, vraagafhandeling, activiteiten, samenwerkingspartners) op het gebied van beta-wetenschappen en techniek. Sluit aan bij domein Aladin Wetenschap & Techniek, waarvan Haarlem de coördinatie heeft. Landelijke contacten hierover met WSF-bureau en Wetenschappelijk bureau van de VOB.

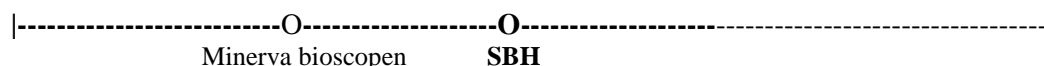

Bibliotheken

- Provinciale samenwerking: SOOB Noord-Holland.
- Regionale samenwerking Zuid-Kennemerland: Haarlemmermeer, Heemstede, Duinrand, Velsen
- WSF: samenwerking op provinciaal en landelijk niveau.
- Participeren in IB-domeinen Aladin:
 - muziek
 - gezondheid
 - recht en wet
 - cultureel erfgoed en geschiedenis
 - wetenschap en techniek
 - algemeen.
- Deelname aan landelijke projecten:
 - Managementoverleg Digitale Bibliotheek
 - virtuele jeugdbibliotheek
 - SIP (Senioren Informatie Punt).

Bijzondere vormen van samenwerking

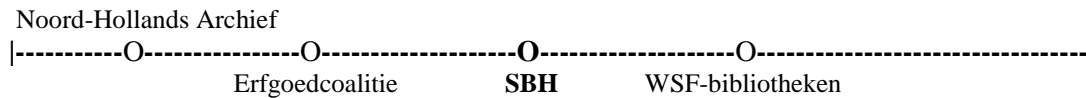
Cinebieb (website: www.cinebieb.nl) is een samenwerkingsverband tussen de Stadsbibliotheek Haarlem en Minerva bioscopen. Het is de bedoeling om deze nieuwe vormen van samenwerking uit te breiden.

Cultureel erfgoed

Samenwerking rond ons oude en bijzondere bezit. De Stadsbibliotheek participeert in de Erfgoedcoalitie. Samenwerking op het gebied van activiteiten, collecties en erfgoededucatie. Op dit terrein samenwerking met andere WSF-bibliotheken rond digitale terbeschikkingstelling. Een tijdsbeeldbibliotheek is in de maak.

Samenwerking met Noord-Hollands archief in de mogelijke vorming van een ‘Historisch Centrum Haarlem e.o.’.

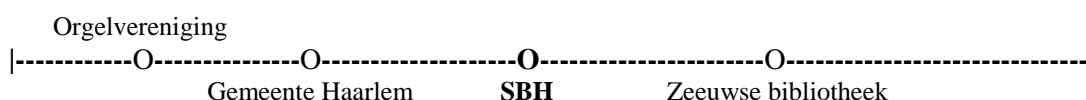

Coalitie Cultureel Erfgoed Haarlem

- Afdeling Archeologie, gemeente Haarlem
- Afdeling Cultuur, gemeente Haarlem
- Dolhuys
- Frans Hals Museum
- Historisch Museum Haarlem
- Monumentenzorg
- Noord Hollands Archief
- Spaarnestad Foto-archief

Andere samenwerkingsvormen op het gebied van erfgoed

- WSF-werkgroep cultureel erfgoed (landelijk)
- Organisatie beheerders oude kinder-en jeugdliteratuur (landelijk)
- Commissie Gedrukte Werken UKB-bibliotheken (landelijk)
- Ontsluitingsprojectvormen STCN / Parchment to Portal; Centraal bestand Kinderboeken (landelijk)
- Veiligheidszorgnetwerk voor museale instellingen (lokaal).
- Oprichting Kenniscentrum orgelmuziek. Actieve samenwerking op dit moment alleen met de gemeente Haarlem (o.a. de stadsorganist) en de Zeeuwse Bibliotheek. Op termijn ook met belangvertegenwoordigers zoals orgelverenigingen etc.

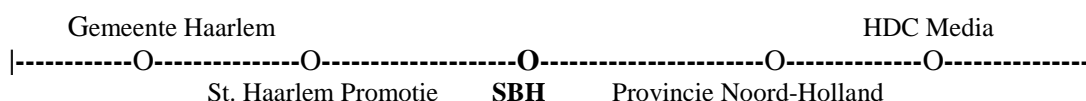

Cultuur

Er is een contact met de provincie Noord-Holland en HDC Media (regionale dagbladen) over de ontwikkeling van een digitaal en fysiek “Uit in Noord-Holland”.

Met de stichting Haarlem Promotie (binnenkort gefuseerd met de regionale VVV) en de afdeling Cultuur van de gemeente Haarlem is contact over een digitale culturele agenda.

Bekeken wordt of deze initiatieven gekoppeld kunnen worden.

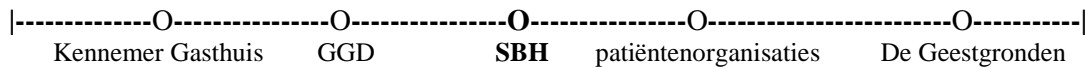

Andere samenwerkingsvormen op het gebied van cultuur

- Incidentele samenwerking met cultuurpodia Haarlem.
- Regelmatige samenwerkingscontacten op literair gebied (o.a. met boekhandel Atheneum).
- ‘Leeshit’: samenwerking met afdeling Cultuur, boekhandels en het VO.
- Incidentele samenwerking met de stadsdichter.

Gezondheid

Convenanten afgesloten met GGD, Kennemer Gasthuis, patiëntenorganisaties, De Geestgronden (Riagg) e.d. op het terrein van activiteiten, deskundigheidsbevordering, folders, informatievragen e.d. Er zijn m.i.v. 2007 GIP's (gezondheidsinformatiepleinen) in alle vestigingen.

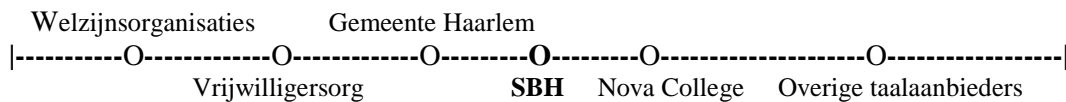

Patiëntenorganisaties (naast GGD, Geestgronden en Kennemer Gasthuis)

- Patiëntenplatform
- Cliëntenbelangenbureau (CBB)

Inburgering/Integratie

Gemeente Haarlem als opdrachtgever en regisseur. Verder NOVA-college (ROC) en de overige taalaanbieders. Welzijnsorganisaties en vrijwilligersorganisaties.

Overige taalaanbieders

- Gilde Samenspraak
- Moedercentra Radius
- Dubbelklik

Welijnsorganisaties

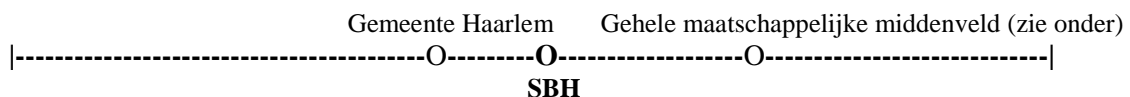
- Kontext
- Radius

Vrijwilligersorganisaties

- Vrijwilligerscentrale

Jeugd 0-24 jaar

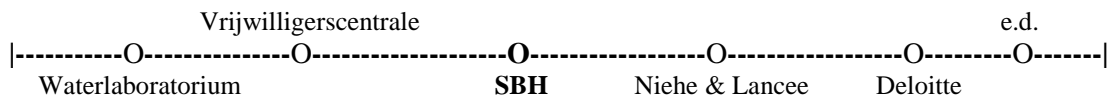
Gemeente Haarlem als opdrachtgever en regisseur. Verder het gehele maatschappelijk middenveld op het gebied van opvoeding, onderwijs, welzijn en zorg wat betreft jeugd tot 24 jaar (zie de buttons op de website www.kiezenvoorjeugd.nl).

- Bureau Jeugdzorg Noord Holland
- Hulpverleningsdienst Kennemerland GGD
- Jeugdgezondheidszorg Kennemerland
- Kinderopvang Haarlem
- Kinderopvang Het Kootertje
- Kinderopvang Spaarne
- OOG Onderwijsondersteuning
- Opvoedwinkel
- Politie Kennemerland
- Stichting Radius

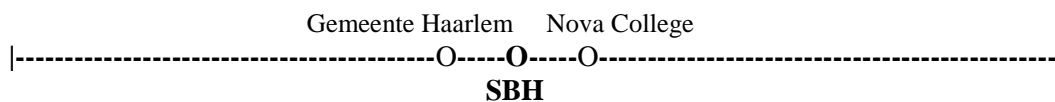
- Stichting Stadsdeelorganisatie Haarlem Zuid-West, welzijnswerk Haarlem Zuid-West
- Sport Support
- Welzijnswerk Centrum-Zuid
- Alle scholen voor basis-, voortgezet en speciaal onderwijs in Haarlem en omstreken.

Er wordt gewerkt aan een 'Kinderuniversiteit' oftewel weekendschool. Dit gebeurt samen met Vrijwilligerscentrale en een aantal bedrijven: Waterlaboratorium, Niehe en Lancee, Deloitte e.d. Bijeenkomsten te starten op locatie en/of in de Stadsbibliotheek m.i.v. schooljaar 2007/2008.

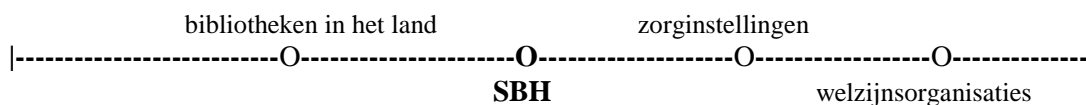
Laaggeletterden

Gemeente Haarlem als opdrachtgever en regisseur. Verder NOVA-college (ROC).

Ouderen

Zorginstellingen en welzijnsorganisaties. Dit zal later vooral onder de WMO terecht komen. Eind 2006/begin 2007 lancering van website voor senioreninformatie. Samenwerking met andere bibliotheken in het land.

Zorginstellingen

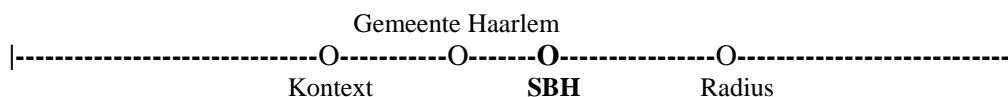
- SHDH Stichting Hervormde Diakonale Huizen
- Stichting Sint Jacob
- Humanistische Stichting Zorggroep Reinalda

Welijnsorganisaties

Zie boven.

WMO

Gemeente Haarlem als opdrachtgever en regisseur. Verder vooral de welzijnsinstellingen Kontext en Radius. De verwachting is dat hiervoor een opzet zal ontstaan vergelijkbaar met kiezenvoorjeugd.nl met dat verschil dat de materie vele malen complexer zal zijn.

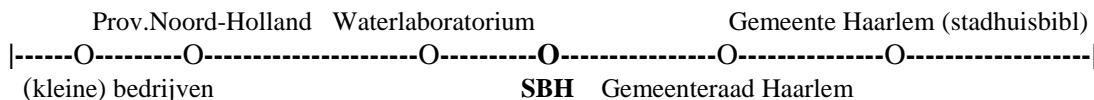

Zakelijke dienstverlening

Momenteel contract met Waterlaboratorium voor bibliothecaire dienstverlening. Naar verwachting in 2007 zelfde type dienstverlening voor Gemeente Haarlem, starten met Stadhuisbibliotheek.

Deskresearch verder uitzetten. Nu voor gemeenteraad, in 2007 (kleine) bedrijven.

Bibliothecaire dienstverlening voor de provincie Noord-Holland momenteel in bespreking.

Conclusie

De Stadsbibliotheek Haarlem is géén gezondheidsbibliotheek, wmo-bibliotheek etc. maar de belangrijkste toegangspoort in de stad tot kennis en informatie op alle gebieden. In dat kader zoeken we actief naar de individuen en instellingen waar belangrijke kennis en informatie aanwezig is en ontsluiten dat met behulp van onze expertise én digitaal instrumentarium. Belangrijk is dat we hier de informatiestromen in de stad willen coördineren (niemand anders doet dat!) en dat we daarin zoeken naar een vaste rolverdeling (gemeente is opdrachtgever, instellingen leveren informatie en kennis, bibliotheek verwerkt, ontsluit en presenteert). Verder willen wij een belangrijke rol spelen in de voor kennis- en informatieverwerving randvoorwaardelijke zaken als leesvaardigheid, informatievaardigheid en mediawijsheid en zoeken daarbij aansluiting en afstemming op het curriculum van het onderwijs. Tot slot willen we graag een rol spelen in het bevorderen van cultuurparticipatie.

Aanvullende informatie op het Stramien Principebesluit verzelfstandiging Stadsbibliotheek Haarlem

Bijlage 4. Klantgroepen Stadsbibliotheek

Specifieke doelgroepen:

- Kinderen (en hun ouders/verzorgers)
- Kinderen met leesproblemen (MLP)
- Ouderen (en hun volwassen kinderen)
- Mensen die Nederlands als tweede taal (willen) leren
- Laaggeletterden

Onderscheid interne en externe groepen:

- Interne groepen (basisonderwijs, voorgezet onderwijs, NT2): meestal leden.
- Externe groepen (bezoekers vanuit ontmoetingsfunctie):
 - Leden en niet-leden
 - Diversiteit bezoekersgroep

Onderscheid toegankelijkheid digitale voorzieningen:

- Digitaal onderlegde bezoekers
- Digibeten (hoe houd je deze mensen binnen?).

Jeugd t/m 12 jaar:

- Kinderen, ouders en volwassenen
- Leraren en PABO-studenten
- Groepsbezoeken van basisschoolleerlingen (kleuters, groepen 3 en 8).

Jeugd > 12 jaar:

- VMBO-leerlingen (produkt: 4You plein)
- VMBO groepsbezoeken (leerlingen en leraren)
- Leerlingen en leraren bovenbouw HAVO/VWO in het kader van CKV (workshops).

Laaggeletterden (NT)

- NT1
- NT2: - inburgeraars
 - oudkomers (gealfabetiseerd en niet-gealfabetiseerd).

Wetenschappelijke Steunfunctie (WSF), collectie HBO t/m WO propedeuse

- Volwassenen met een meer dan gemiddelde interesse in een onderwerp:
 - collectie
 - databanken
 - (dure) boeken over kunst, fotografie, etc., bedoeld om gebruikt te worden door de rest van de provincie Noord-Holland via IBL.
- Studenten van InHolland.

Oude Boekerij en Bijzondere Collecties (OBBC)

- Historisch geïnteresseerden op alle niveaus (van amateurs tot wetenschappers); denk hierbij ook aan stamboomonderzoekers vanwege de aanwezigheid van oude jaargangen dagbladen etc.
- Boekwetenschappers en andere grafisch geïnteresseerden
- Onderwijs (cultuureducatie)
- Culturele clubs, verenigingen.

Titel: Stramien Principebesluit verzelfstandiging
Versie: Stadsbibliotheek Haarlem
Datum: 23-05-2007

Kennis en informatie

- Mensen die zich met hun eigen gezondheid of die van anderen bezighouden (Produkt: GIP's)
- Ouders & Opvoeders en profs op het gebied van Opvoeden en Opgroeien (Produkt: kiezenvoorjeugd en themacollectie Opvoeding in Oost & Spaarndam)
- Mensen met vragen op het gebied van Wonen, Werken, Welzijn en Zorg (Produkt: BSP Oost en themacollecties WWW&Z Oost en Spaarndam).

Muziek

- Actieve muziekliefhebbers (bladmuziek en muziekliteratuur):
 - leden van koren, zanggroepen, bandjes, combo of ensemble
 - studenten en docenten van de muziekscholen in Haarlem en omgeving
 - studenten aan conservatoria (Amsterdam en Utrecht)
 - mensen die privé muziekles nemen
 - organisten
 - muziekprofessionals
- Passieve muziekliefhebbers
 - algemeen: belangstelling voor opnames (beeld en geluid), concerten en muziekboeken
 - (amateur)filmmakers die muziek (en/of geluidsfragmenten) voor hun film zoeken.

Stadsbibliotheek
Mevrouw A. Skolnik
Gasthuisstraat 32
Haarlem

Datum: 23 mei 2007

Kenmerk: OC/Stramien

Onderwerp: Advies Stramien Principebesluit verzelfstandiging Stadsbibliotheek Haarlem (concept versie 23-5-2007)

Geachte Mevrouw Skolnik, beste Ariette

Hierbij willen we reageren op de adviesaanvraag van de directeur van de Stadsbibliotheek betreffende “Stramien Principebesluit verzelfstandiging Stadsbibliotheek Haarlem”.

De OC wil hierbij een positief advies uitbrengen.

Wij vragen wel aandacht voor de volgende punten:

Een belangrijk voordeel van een verzelfstandigde Stadsbibliotheek is “dat de bibliotheek op een slagvaardiger wijze haar beleidsvisie waar kan maken” mits de huidige subsidie van de Gemeente Haarlem op peil blijft.

Wij zijn van mening dat verzelfstandiging niet tot een bezuiniging mag leiden en niet ten koste mag gaan van de kwaliteit van de dienstverlening van het bedrijf Stadsbibliotheek Haarlem.

Er moet een financiële marge van zekerheid zijn voor onvoorziene omstandigheden in de eerste jaren van verzelfstandiging (Dimensie III Financiën paragraaf 8).

Wij onderschrijven de voordelen en nadelen als verwoord bij Dimensie V Bestuurlijke invloed paragrafen 4 en 5.

Dat een uitstekende technische ondersteuning zeer noodzakelijk is (Dimensie II Marktontwikkelingen paragraaf 3), onderstrepen wij, en “De relatie opdrachtgever – opdrachtnemer moet duidelijker worden. De Stadsbibliotheek moet eigen keuzes kunnen maken in bedrijfsvoering en toeleveranciers (Samenvatting en conclusie : Inleiding).

Er zal veel meer creativiteit in het management nodig zijn dan voorheen. De arbeidsvoorwaarden waarbij de CAO van de gemeente Haarlem wordt gevolgd heeft de voorkeur.

De bibliotheek heeft duidelijk behoefte aan een goede P & O afdeling. Er is behoefte aan een interne personeelsconsulent. Gezien de ontwikkelingen in de bibliotheekwereld vinden wij het noodzakelijk dat zeker 3 % van het totale budget aan opleidingen wordt besteed.

Graag willen wij op de hoogte worden gehouden van de verdere ontwikkelingen rondom de verzelfstandiging en op tijd betrokken worden bij de adviesmomenten zoals in het Sociaal Statuut is vermeld.

Met vriendelijke groet,

Annette Roorda
Voorzitter OC

Raadsstuk (in te vullen door griffie)
B&W datum (in te vullen door griffie)
Sector/afdeling (in te vullen door auteur)
Registratienummer (in te vullen door auteur)

Onderwerp: Principebesluit verzelfstandiging Stadsbibliotheek Haarlem

Inhoud van het voorstel

Voorgeschiedenis

De gemeente Haarlem wil toe naar een kleinere, flexibele organisatie en die zich richt op de regierol bij uitvoerende taken. Tevens wil de gemeente meer bestuurlijke vrijheid voor de te verzelfstandigen onderdelen, zodat deze meer mogelijkheden hebben om bedrijfsmatiger en klantgericht te werken. In het Plan van Aanpak “Vorzelfstandigingonderzoeken Haarlem 2005” is de aanzet gegeven om de mogelijkheden van verzelfstandigen voor tien gemeentelijke onderdelen nader te onderzoeken (B&W nota CS/BGS/2005/05). De Stadsbibliotheek Haarlem is één van de onderdelen die in dit plan is opgenomen in de lijst van extern te verzelfstandigen onderdelen.

In vervolg op het Plan van Aanpak is het zogenoemde stramien ingevuld. Hierin wordt aan de hand van vijf dimensies (marktpositie, marktontwikkeling, financiën, personeel & organisatie en bestuurlijke invloed) een beeld gegeven van de mogelijkheid, wenselijkheid en zinvolheid van de verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek.

Samengaan met Heemstede

De gemeenten Haarlem en Heemstede zijn eind 2006 een intentieovereenkomst aangegaan, waarin zij zich uitspreken over een nader onderzoek naar de mogelijkheden tot verzelfstandiging en fusie van de Stadsbibliotheek Haarlem en de gemeentebibliotheek Heemstede. Vanaf 1 januari 2007 voert de Stadsbibliotheek op basis van een dienstverleningsovereenkomst de bedrijfsvoering van de Bibliotheek Heemstede uit

Belang van verzelfstandigen

De verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek kan nagenoeg budgettair neutraal. De verzelfstandiging is wenselijk om de bibliotheek in staat te stellen slagvaardig en zakelijk uitvoering te geven aan de noodzakelijk vernieuwing van de bibliotheekvoorziening in Haarlem en Heemstede. De noodzaak voor vernieuwing komt voort uit de mogelijkheden en behoeften in de samenleving die in dit informatietijdperk sterk veranderen. De verzelfstandiging dient zowel voor de bibliotheek als voor de gemeente meer een strategisch dan een financieel belang.

Financiële consequenties

De verzelfstandigde Stadsbibliotheek Haarlem zal een efficiënte bedrijfsvoering moeten opzetten. Hiervoor is overheveling van structurele financiële en personele middelen van de sectorale overhead een cruciale voorwaarde. Uit de sectorale overhead is voor de verzelfstandigde bibliotheekorganisatie een bedrag van

€ 258.000 nodig. Het hierdoor ontstane verschil van € 223.000 in de structurele kosten op de personele kosten van de overhead blijft achter bij de gemeente. In de toekomst kan weliswaar een besparing optreden maar vanwege de gemeentebrede reorganisatie en daarbinnen de centralisatie van de middelenfuncties kan deze besparing nu niet één op één aan de verzelfstandiging van de bibliotheek worden toegerekend.

Daarnaast neemt de bibliotheek materiele kosten over die nu worden doorbelast, dan wel rechtstreeks door de gemeente worden bekostigd. Het betreft hier kosten voor bedrijfshulpverlening, accountantcontrole, salarisverwerking en personeelsadministratie e.d. De nieuwe organisatie heeft hiervoor een structureel bedrag van € 249.000 nodig. Daarnaast zal zij voor een bedrag van € 74.000 aan nieuwe structurele kosten moeten maken. Er tekent zich bij de materiele kosten een afname af van € 43.000. Mogelijk wordt het voordeel hoger omdat nog niet helemaal duidelijk is uit welke andere gemeentelijke budgetten sommige van deze kosten gedekt worden.

Een financiële verkenning laat zien dat door de verzelfstandiging in combinatie met een fusie met Bibliotheek Heemstede de structurele kosten per saldo zullen afnemen met een bedrag van € 47.000.

In het kader van verschuivingen van budgetten binnen cultuur moet de Stadsbibliotheek m.i.v. 2008 een bedrag van € 200.000 zien vrij te maken. De consequenties, die dit voor de verzelfstandigde bibliotheekorganisatie heeft, worden in een definitief voorstel verwerkt. Per saldo tekent zich dan aan gemeentekant een voordeel af van € 247.000.

Daarnaast bedragen de eenmalige kosten maximaal € 266.000. Deze frictiekosten komen ten laste van de gemeentelijke bestemmingsreserve verzelfstandigingen. Dit bedrag is exclusief een bedrijfsreserve. Het is wenselijk toe te werken naar een bedrijfsreserve in de orde van grootte van € 500.000.

Deze verkenning is ervan uitgegaan dat de huidige medewerkers niet overgaan naar een andere CAO en pensioenfonds. Zij kunnen via een B3-stichting in het ABP blijven.

In verband met verschuivingen van budgetten binnen cultuur zal de Stadsbibliotheek m.i.v. 2008 in het kader van de verzelfstandiging een bedrag van € 200.000 moeten zien vrij te maken. De consequenties, die dit voor de verzelfstandigde bibliotheekorganisatie heeft, worden in een definitief voorstel verwerkt.

De kosten voor huisvesting moeten nog nader worden vastgesteld en worden budgettair neutraal aan de Stadsbibliotheek doorberekend.

Conclusie

De raad heeft voorafgaand aan dit onderzoek de volgende uitgangspunten geformuleerd:

1. Zoveel mogelijk op afstand zetten van uitvoeringswerkzaamheden.
2. Verbetering van de (kwaliteit van) dienstverlening.
3. Realiseren van besparingen door middel van verhoging van de efficiency en effectiviteit.

Op basis van deze uitgangspunten concludeert het college dat de uitkomst van dit onderzoek voldoende zicht biedt op realisering van de uitgangspunten, zij het dat een financiële voordeel zich eerst in de toekomst volledig zal manifesteren.

Wij stellen de raad voor:

1. In principe in te stemmen met de verzelfstandiging van de Stadsbibliotheek.
2. Voorbereidingen te treffen voor een samengaan met de Gemeentebibliotheek Heemstede in de vorm van een fusie.
3. Het college op te dragen de verzelfstandiging verder uit te werken en in de vorm van een definitief besluit aan de raad voor te leggen voor 1 oktober 2007, met 1 januari 2008 als beoogde startdatum voor de nieuwe organisatie.

De secretaris

De burgemeester

Raadsbesluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

1. ...

2. ...

3. ...

Gedaan in de vergadering van (in te vullen door de griffie)

De griffier

De voorzitter